

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувачка кафедри,
д.держ.упр., проф.**

_____ **Наталія БОНДАРЧУК**

« ____ » _____ **2023 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ
ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ»**

Освітньо-професійна програма «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Анатолій МУДРАК

**Науковий керівник,
к.держ.упр., доцент**

Наталія ШПОРТЮК

Дніпро – 2023

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Менеджменту і маркетингу

Кафедра: Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування

Освітньо-професійна програма: «Публічне управління та адміністрування»

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Ступінь вищої освіти: Магістр

З А Т В Е Р Д Ж У Ю

Зав. кафедри _____

«_____» _____ 2021 р.

З А В Д А Н Н Я на підготовку кваліфікаційної роботи

Мудрака Анатолія Анатолійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Вдосконалення державної молодіжної політики в Україні»

Науковий керівник: Шпортюк Наталя Леонідівна., к.держ.упр, доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «14» листопада 2022 року № 3261

2. Термін подання здобувачем роботи: 06 лютого 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: статистична звітність Департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації, фінансові плани та звіти щодо їх виконання, структурні обстеження установи.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні засади формування державної молодіжної політики в Україні. 2. Сучасний стан державної молодіжної політики. 3. Напрямки вдосконалення державної молодіжної політики на регіональному рівні та в Україні. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Трактуювання сутності поняття «молодіжна політика»
2. Пріоритетні напрями розвитку молодіжної політики в Україні
3. Інституційне забезпечення участі молоді у публічному управлінні
4. Рівні участі молоді у процесі прийняття рішень
5. Елементи ефективної участі молоді в управлінні на місцевому рівні
6. Ресурсне забезпечення регіональної цільової програми вдосконалення молодіжної політики Дніпропетровського регіону
7. Кількісні показники виконання регіональної цільової програми вдосконалення молодіжної політики Дніпропетровського регіону

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Пор. №	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми і об'єкта дослідження, розробка плану і графіку написання дипломної роботи	листопад 2021	
2.	Збір первинного матеріалу	листопад-грудень 2021	
3.	Теоретичні засади формування державної молодіжної політики в Україні	грудень 2021-травень 2022	
4.	Сучасний стан державної молодіжної політики	травень-серпень 2022	
5.	Напрямки вдосконалення державної молодіжної політики на регіональному рівні та в Україні	Вересень-листопад 2022	
6.	Написання висновків та пропозицій	Грудень 2022	
7.	Підготовка доповіді та ілюстративного матеріалу до захисту роботи	Січень 2023	

Здобувачка _____
(підпис)

Анатолій МУДРАК _____
(ім'я, прізвище)

Науковий керівник _____
(підпис)

Наталя ШПОРТЮК _____
(ім'я, прізвище)

РЕФЕРАТ

Тема: «Вдосконалення державної молодіжної політики в Україні»

Кваліфікаційна робота містить: 84 с., 4 рис., 3 табл., 60 літературних джерел.

Предметом дослідження є молодіжна політика України та окремих її регіонів.

Об'єкт дослідження стосується теоретичних та практичних аспектів механізму реалізації молодіжної політики та шляхів її вдосконалення.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичне та практичне обґрунтування положень реалізації молодіжної політики України на розробка заходів щодо її вдосконалення.

Методи дослідження. Для досягнення мети та завдань кваліфікаційної роботи використовувалися наступні методи. Для вивчення сутності молодіжної політики використовувалися методи аналізу та синтезу, а також узагальнення. Для з'ясування механізму реалізації молодіжної політики використовувалися методи порівняння та систематизації. Графічний та табличний метод використовується для наочного подання результатів аналізу та оцінки розробки та реалізації молодіжної політики. Законодавчі та нормативні документи, нормативно-правові акти України, спеціалізовані наукові видання та інтернет-джерела складають інформаційну базу кваліфікаційної роботи.

Досліджено теоретичні основи формування державної молодіжної політики в Україні; охарактеризовано Сучасний стан державної молодіжної політики на державному та муніципальному рівнях, розроблено Напрямки вдосконалення державної молодіжної політики на регіональному рівні та в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

МОЛОДЬ, МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА, НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ, ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА, СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА

KEYWORDS

YOUTH, YOUTH POLICY, REGULATION, INNOVATION PRINCIPLES, TARGET PROGRAM, SOCIAL COMPONENT

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	8
1.1. Визначення ролі молоді в суспільстві та особливості формування державної молодіжної політики	8
1.2. Сучасний стан державної молодіжної політики в Україні	18
1.3. Нормативно-законодавчі та інституційні чинники формування молодіжної політики	28
Висновки до першого розділу	34
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	36
2.1. Характеристика департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації	36
2.2. Формування молодіжної політики Дніпропетровської області	39
2.3. Розвиток державної молодіжної політики в Україні	45
Висновки до другого розділу	50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ТА В УКРАЇНІ	52
3.1. Інноваційні засади формування та реалізації молодіжної політики в Україні у рамках глобальних програм	52
3.2. Розробка регіональної цільової програми вдосконалення молодіжної політики Дніпропетровського регіону	60
3.3. Удосконалення соціальної складової молодіжної політики	67
Висновки до третього розділу	72
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Глобальний економічний розвиток йде пліч-о-пліч з якісними змінами в національних економіках і розглядається як багатокритеріальний процес з диференційованими наслідками. Водночас глобальні трансформації не змогли забезпечити єдиного розвитку та доступу країн до ресурсів, викликаючи суперечливі взаємини між країнами, формуючи центр, що використовує потенціал периферійних країн. Важливість соціальної складової світового економічного розвитку та підвищення якості життя населення підтверджується в останні десятиліття численними програмами міжнародних організацій, спрямованими на підтримку молодіжної політики країн та забезпечення її соціального захисту. Тому дослідження особливостей формування та реалізації державної молодіжної політики актуальне як з наукової так і з практичної точки зору.

Основні проблеми реалізації молодіжної політики в умовах процесів глобалізації висвітлюються у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків, серед яких варто виділити: Артеменко І., Біла Д.О., Бондаренко Д.П., Бородін Є. І., Буяк Б., Галаган М.О., Гринчишин С.С., Жужа Л.О., Коваль Г.В., Костюкевич А.М., Мельник О.М., Морозюк Н.В., Овчар О.М., Перевалова Л.В., Співак Я.О., Стройко Т.В., Хмелярчук М. І., Чугаєвська Л. В. та ін.

Однак, незважаючи на роботи вчених та практиків, питання реалізації молодіжної політики в умовах реформи, що сприяло вибору предмета кваліфікаційної роботи, потребує подальшого дослідження.

Мета та завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи – теоретичне та практичне обґрунтування положень реалізації молодіжної політики України на розробка заходів щодо її вдосконалення.

Поставлена мета призвела до постановки та вирішення наступних завдань:

- визначити роль молоді в суспільстві та особливості формування державної молодіжної політики;
- охарактеризувати сучасний стан державної молодіжної політики в Україні;
- дослідити нормативно-законодавчі та інституційні чинники формування молодіжної політики;
- надати характеристику департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації;
- визначити напрямки формування молодіжної політики Дніпропетровської області;
- розробити інноваційні засади формування та реалізації молодіжної політики в Україні у рамках глобальних програм;
- визначити напрями регіональної цільової програми вдосконалення молодіжної політики Дніпропетровського регіону.

Предметом дослідження є молодіжна політика України та окремих її регіонів.

Об'єкт дослідження стосується теоретичних та практичних аспектів механізму реалізації молодіжної політики та шляхів її вдосконалення.

Методи дослідження. Для досягнення мети та завдань кваліфікаційної роботи використовувалися наступні методи. Для вивчення сутності молодіжної політики використовувалися методи аналізу та синтезу, а також узагальнення. Для з'ясування механізму реалізації молодіжної політики використовувалися методи порівняння та систематизації. Графічний та табличний метод використовується для наочного подання результатів аналізу та оцінки розробки та реалізації молодіжної політики. Законодавчі та нормативні документи, нормативно-правові акти України, спеціалізовані наукові видання та інтернет-джерела складають інформаційну базу кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні інноваційних механізмів реалізації молодіжної політики в Україні на основі врахування зарубіжного досвіду в даній сфері. Розроблені рекомендації щодо удосконалення державної соціальної політики щодо підтримки молоді сім'ї на основі проведеного дослідження з надання соціальної послуги «муніципальна няня».

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні результати та практичні рекомендації роботи представлено на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації» (м. Дніпро, 8-9.11.2022 р.).

Структура роботи зумовлена метою кваліфікаційної роботи та складається з наступного: вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 84 сторінки друкованого тексту, у тому числі 3 таблиці, 4 рисунки, список використаних джерел з 60 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

1.1. Визначення ролі молоді в суспільстві та особливості формування державної молодіжної політики

Молодість – це особливий період життя людини, межі якого залежать від соціального розуміння актуальності цього періоду і визначаються відповідним нормативним документом. У силу фактичних причин (технічний і промисловий прогрес, економічна та політична незахищеність, глобалізація та ін.) ця «фаза життя людини досягає своїх меж з переходом суспільства на більш високі щаблі розвитку, з продовженням життя людини» [1, с. 22], як змінюється уявлення про роль молоді у суспільному та економічному житті і навіть про склад групи «молодь».

Сьогодні підходи до визначення складу соціально-демографічної групи молоді дещо відрізняються в різних країнах. Так, ЮНЕСКО та Міжнародна організація праці (далі: МОП) вважають молодих людей віком 14-25 років, Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) – 15-25 років, ЮНІСЕФ, ВООЗ (Всесвітня організація охорони здоров'я) і UNFPA (Фонд народонаселення) передбачають три вікові категорії: «підліток» -10-15 років, «молодь» -15-24 роки, і разом (10-24 роки) вони утворюють групу «молоді люди». Організація економічного співробітництва та розвитку називає молоддю людей віком від 15 до 24 років, а Міністерство міжнародного розвитку Великобританії визнає молоддю людей віком від 10 років до 24. Американський фонд USAID – 10-29 років, Світовий банк – 12-24 роки [10, с. 39]. Так, у

законодавстві більшості країн під молоддю розуміються люди віком від 13-14 до 25-30 років.

В Україні відповідно до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (5.02.1993 р.) [50], визначено загальні організаційні, соціально-економічні та політичні засади формування та розвитку молодих громадян України на користь особистості, суспільства та держави, категорія молоді обмежувалася віком від 14 до 35 років. Цей закон втратив чинність на підставі Закону України «Про загальні засади молодіжної політики», ухваленого 27 квітня 2021 р. У п. 17 ст. 1 Закон визначає «молодих людей – як осіб віком від 14 до 35 років, які є громадянами України, іноземців та осіб без громадянства, які мешкають в Україні на законних підставах» [49].

Але головною особливістю Закону є те, що він конкретизує мету, завдання, основні засади, напрями та механізми реалізації державної молодіжної політики в Україні, гарантії участі молоді у її формуванні та реалізації, особливості організаційно-правових фондів України визначає формування та діяльність громадських молодіжних та дитячих організацій. з'єднань. Вперше в Україні визнано не лише об'єктивну, а й суб'єктивну роль молоді у розвитку молодіжної політики та у розвитку держави та суспільства в цілому.

Такий перехід від суто об'єктивного сприйняття ролі молоді у суспільстві до суб'єктно-об'єктного сприйняття цілком закономірний. Молодь є частиною суспільства, найтворчою, найактивнішою, наймінливішою і найздатнішою до здійснення цих змін, тобто головним провідником нації. Тому на молодь «впливають усі суттєві процеси та фактори, що визначають соціальні процеси» [46, с. 101]. Ось чому ця гнучкість молодих людей до змін, їхня потенційна готовність до змін є об'єктом дій державного управління, публічних закликів до змін (як позитивних, так і негативних).

Натомість молодь також є суб'єктом процесу взаємодії. Б. Буяк стверджує, що характер цієї взаємодії розкривається «у розстановці національних,

державних та приватних інтересів молоді при артикуляції та агрегації інтересів різних соціальних спільностей» [59, с. 99], що являють собою формальні та неформальні молодіжні організації та субкультури. І.Пеша вважав, що «молодь за своєю природою не прогресивна і консервативна, вона дієздатна, готова до будь-якої ініціативи» [46, с. 102], з чим ми цілком згодні.

Ця гнучкість молоді є головною особливістю розвитку державної молодіжної політики, одним із основних завдань якої є спрямування потенціалу молоді як об'єктів державного управління на творчість, позитивні ідеї та позитивні зміни.

З погляду державного управління молоді люди сьогодні виступають як центральний об'єкт управлінського впливу та як активний, гнучкий та потужний ресурс для економічних та політичних дій. Ця тема – об'єктна роль молоді у суспільстві та у системі державного управління – є невід'ємною рисою державної молодіжної політики.

Ця ініціативність молодих людей та їх здатність до змін у суспільстві (або, навпаки, ледарство, опіка) є результатом спільних зусиль (або протидії) інститутів державного управління, суспільства та сім'ї щодо реалізації молодіжної політики. Роль молоді у суспільстві як продукт реалізації свого потенціалу залежить і від інших факторів, з яких найбільш дієвими ми вважаємо політичну та економічну невизначеність. Характер цього продукту впливає з ролі молоді у суспільстві та залежить головним чином від завдань, які ставить перед собою система державного управління щодо використання потенціалу молоді. Відповідно до використання потенціалу молоді в державних установах різних країн ретельно розроблено підходи до роботи з молоддю, розроблено інструменти боротьби молоді як ресурсу і так далі.

У Законі України «Про основні засади молодіжної політики» молодіжна політика визначається як «напрямок державної політики, спрямований на створення соціально-економічних, політичних, організаційно-правових заходів

щодо соціалізації та інтеграції дітей та молоді» у суспільних процесах, що здійснюються на користь молоді та за участю молоді.

Полторак Л.Ю. визначає державну політику в галузі освіти «як невід'ємну частину державної політики, що відображає сукупність її цілей та завдань у сфері освіти, які формуються політичною системою залежно від характеру держави та її призначення та є переслідуваним ним за допомогою реалізованих за допомогою відповідних засобів» [48, с. 461].

Враховуючи визначення дослідників, під державною молодіжною політикою ми розуміємо систему інститутів державного управління, складовими якої виступають різні елементи (освітньо-педагогічні, політико-правові, інституціонально-організаційні та фінансові та ін.) та яка має чинний вплив на молодь як на унікальне явище суспільства, щоб максимально використовувати молодь як потенціал та ресурс для досягнення цілей управління.

Відправною точкою розвитку молодіжної політики в Україні є прийняття нормативних документів, а саме Декларації про загальні засади національної молодіжної політики в Україні (1992 р.) та Закону України «Про сприяння соціальному вихованню та розвитку молоді в Україні». (1993 р.) До основних законів, що регулюють молодіжну політику, належать також Конституція України, закони України «Про захист прав дітей», «Про соціальну роботу з дітьми та підлітками», «Про надання молоді вищої освіти чи професійної підготовки», «Про забезпечення рівних прав чоловіків і жінок», «Про громадські молодіжні та дитячі організації», «Про запобігання насильству в сім'ї», «Про державну підтримку для сімей з дітьми» та Сімейний кодексу України. У цьому нормативному акті визначено молодіжну стратегію, її завдання, її пріоритети, заходи щодо досягнення намічених результатів та певні джерела фінансування.

Молодіжна політика – це структуруюча модель розвитку на всіх рівнях: від держави до врахування інтересів 18-35-річних громадян. Політика містить зведення правил, методів і принципів, які спонукають молодих людей виявляти

ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, включатися та вміти визначати пріоритети та методи реалізації молодіжного підприємництва в країні. Також важливо, щоб на етапі, коли люди вирішують зайнятися молодіжним підприємництвом, молодіжна політика була спрямована на підтримання рівня соціальної захищеності, а також на запобігання та подолання труднощів, з якими молоді люди стикаються у цьому процесі.

З науковим тлумаченням терміну «молодіжна політика» можна ознайомитись у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування сутності поняття «молодіжна політика»

Автор	Визначення поняття
Бородін Є.І.	Сукупність теоретичних положень щодо ролі та місця молоді, а також «практичних заходів держави, громадських організацій та інших соціально-економічних інститутів для впровадження ідей, установок, принципів, завдань з виховання та розвитку молоді і молодіжного підприємництва»
Жужа Л.О.	Конкретний та пріоритетний напрямок діяльності органів державної влади, спрямований на створення умов та соціальних гарантій соціального виховання та розвитку молоді, їх реалізацію в особистих та громадських інтересах
Коваль Г.В.	Політика спрямована на вирішення завдань виховання, навчання, працевлаштування, побуту, дозвілля, розумового та фізичного розвитку молоді з подальшою їх реалізацією у конкретному виді діяльності

Узагальнюючи наведений перелік визначень сутності терміну «молодіжна політика» кожного з авторів, можна сказати, що це вид діяльності держави та інших її формальних інститутів, що об'єднують та спрямовують зусилля на створення соціальних, економічних, фінансових та суспільних умов та гарантій для того, щоб молоді люди процвітали у суспільстві та домагалися бажаного результату. Молодіжна політика має бути спрямована на створення можливостей для розвитку та набуття знань, необхідних молодій людині, щоб стати конкурентоспроможною на ринку праці своєї країни.

Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні трактує державну молодіжну політику як планомірну діяльність усіх органів державної влади у відносинах з окремими особами, молоддю та молодіжними рухами, яка спрямована на «створення соціально-економічних, політичних, організаційних та правових умов та гарантії для самовизначення, інтелектуального, морального та фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу, насамперед на благо себе, а також на благо всієї країни» [6].

Зростання ролі молодіжної політики у реалізації молодіжного підприємництва розкривається через сукупність принципів. Це закономірності, які враховуються під час вжиття заходів, які безпосередньо спрямовані на реалізацію молодіжної політики на всіх етапах її реалізації. Принципи молодіжної політики, на яких вона ґрунтується, схематично показані на рис. 1.1, вони взаємопов'язані та доповнюють один одного.

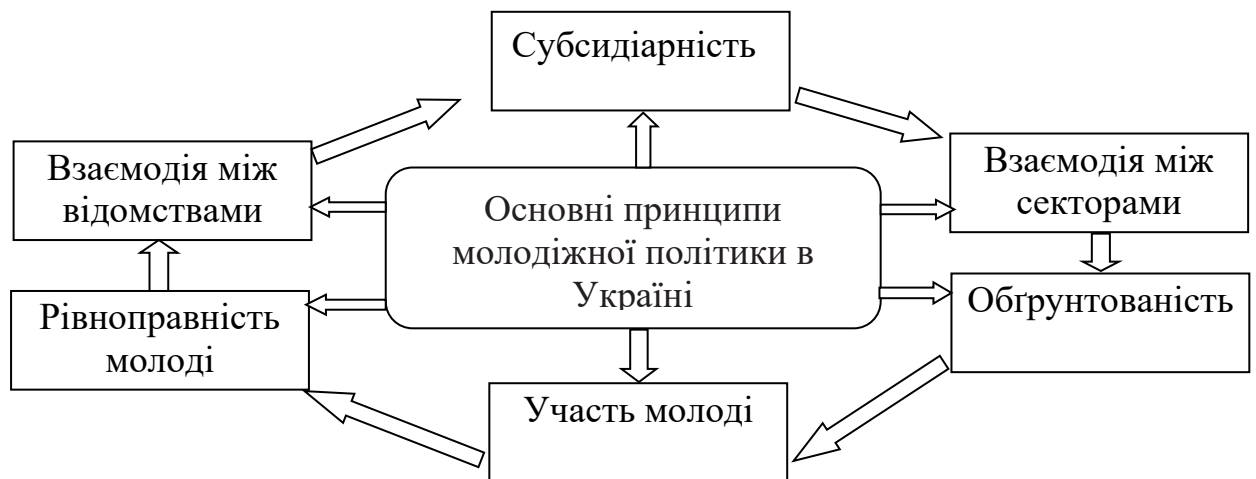

Рис. 1.1. Основні принципи молодіжної політики

Реалізація молодіжної політики передбачає, перш за все, рівноправність всіх її суб'єктів, регульоване принципом рівності молоді, що включає надання привілеїв або встановлення обмежень за ознакою кольору шкіри, раси, політичних, релігійних та інших переконань, стать, вік, національне та соціальне походження, громадянство, сімейне та майнове становище, мова, місце

проживання та ін., мають відношення до відповідальних за принцип адекватності, який також передбачає облік статистичної інформації, соціологічні дослідження та загальноосвітню стратегію, особливо щодо напрямку, в якому здійснюватиметься молодіжна політика.

Принцип взаємодії між відомствами полягає у залученні правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування, громадських та міжнародних організацій та інших зацікавлених сторін до розробки та реалізації молодіжної політики. Цей принцип свідчить, що швидкий ефект і досягнення поставлених цілей можливий, якщо всі особи без винятку, залучені до молодіжної політики, працюють разом, розуміючи кожен свою загальну відповідальність за майбутній результат. Ми вважаємо, що важливим принципом на рис.1.1 є участь молоді, тому що неможливо реалізувати молодіжну політику без молодих людей як основної дійової особи. Тому необхідно створити механізми для залучення молодих людей до розробки та реалізації молодіжної політики шляхом їх заохочення до самоорганізації та волонтерства. Принцип субсидіарності передбачає надання достатніх повноважень та ресурсів при реалізації молодіжної політики на тому рівні, при якому досягається бажаний результат та максимальний вплив щодо кожного з питань. Охарактеризувавши вищевикладені принципи, ми виявили, що є фундаментальними підставами, які за реалізації молодіжної політики у країні можуть свідчити про наявність сильних чи слабких сторін у її реалізації.

Молодіжна політика в Україні сьогодні має три пріоритетні напрямки у своєму розвитку, на які спрямовані всі її принципи, такі як зайнятість молоді, здоровий спосіб життя та патріотичне виховання (рис. 1.2).

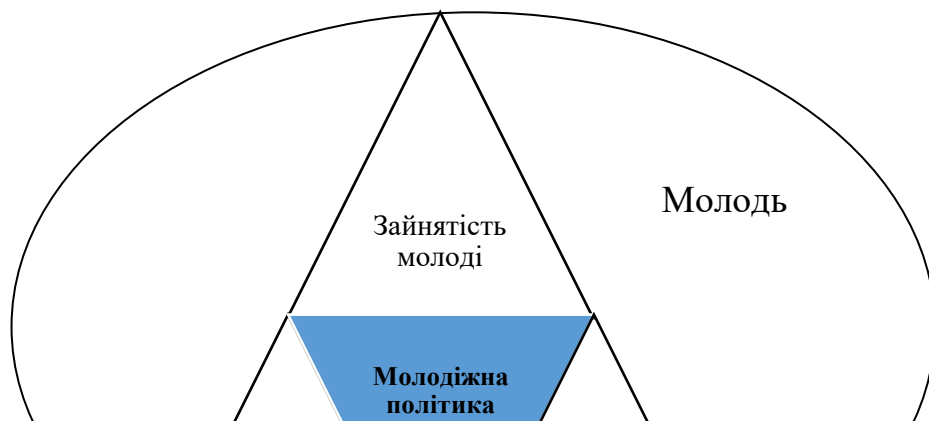

Рис. 1.2. Пріоритетні напрями розвитку молодіжної політики в Україні

На рис. 1.2 показано основні напрямки, за якими сьогодні реалізується молодіжна політика в Україні. Їхня обмеженість зумовлена недосконалістю нормативно-правової бази, яка регулює реалізацію молодіжної політики, недостатністю або відсутністю фінансового забезпечення. Водночас це не повинно стати перешкодою, а потребує відображення та застосування в цій політиці інших напрямів, здатних посилити існуючі та відкрити нові перспективні можливості для участі молоді. Необхідно розробити та реалізувати ефективні та довгострокові національні програми для молоді, розробити стратегію розвитку різних напрямів молодіжної політики та, отже, розробити стандарти реалізації молодіжної роботи, які включатимуть комплекс конкретних практичних кроків та заходів, що призведуть до бажаного ефекту.

Молодіжна політика є одним із пріоритетних напрямів ефективного розвитку економіки країни. Йдеться про створення комфортних умов для життя, розвитку та зайнятості молоді, що дозволяють їм процвітати у тих місцях, де вони живуть чи хочуть жити. Пріоритетними складовими мають бути фінансова та кадрова підтримка, розвиток інфраструктури для молоді, створення умов, що сприяють молодіжному підприємництву та залучення людей віком від 18 до 35 років у процес розробки та прийняття рішень.

Сьогодні молодь хоче бути причетною до всіх процесів, що відбуваються в країні, а з урахуванням карантинних умов, що виникли у 2020 році, люди віком 18-35 років намагаються реалізувати себе у своєму районі проживання. У цей процес держава має активно залучати молодіжні центри, які мають стати центрами практичної роботи з молоддю, сприяючи її розвитку, політичному вихованню, популяризації здорового способу життя, волонтерства, молодіжного підприємництва та підвищення її внутрішньої мобільності. Такі центри мають бути створені в кожному співтоваристві на базі освітніх, культурних та спортивних об'єктів у вигляді молодіжних центрів, майданчиків та коворкінгів; через них має просуватися і реалізовуватися молодіжна політика та її принципи, розширюватися напрями, в яких може знайти себе молодь, тому суспільство має бути розширене для участі у розвитку перспективних видів діяльності у країнах, де це може бути реалізовано безпосередньо. Привабливі для інвестицій види економічної діяльності, в яких сьогодні можна знайти молодих людей, включають виробництво одягу, харчових та фармацевтичних продуктів, комп'ютерів, електронних та оптичних виробів, текстильне виробництво, виробництво електроприладів та меблів, наземний транспорт, комп'ютерне програмування.

З урахуванням аналізу основних принципів молодіжної політики необхідно визначити та встановити чіткі етапи їх реалізації на місцях та у новостворених громадах. Ці кроки включають наступне:

- розробка програми розвитку молоді, формування її бюджету та календарного плану;
- організація діяльності з надання послуг молоді та створення необхідної інфраструктури для молоді;
- реалізація молодіжної кадрової політики (стажування, підвищення кваліфікації, профорієнтація школярів та ін.);

- встановлення матеріального заохочення у вигляді премій, соціального житла для молодих підприємців, встановлення компенсації відсотків за кредитами, видачі безвідсоткових кредитів, пільг на оренду приміщень, землі та ін.

Проводити щорічний звіт про результати роботи на користь молодіжної політики з метою аналізу загальної ситуації та виявлення сильних та слабких сторін для її посилення та виявлення перспективних напрямів роботи.

У той же час успішна реалізація принципів молодіжної політики можлива лише за умови об'єднання спільних зусиль органів державної влади всіх рівнів, громадськості, неформальних спільнот, підприємців, науковців та самих молодих людей, за умови, що проблеми, які стоять перед молодими людьми, мають вирішуватись за рахунок їх професійних та соціальних досягнень.

Враховуючи вищевикладене, ми можемо зробити такі висновки:

Визначено, що державна молодіжна політика є системою інституцій, що містить різні елементи (виховні, політико-правові, інституційно-організаційні та фінансово-економічні) і має направлений вплив на молодь як унікальне соціальне явище з метою забезпечення її максимального використання, як потенціалу та ресурсу для досягнення мети управління.

Факти свідчать про те, що молоді люди виступають як центральним об'єктом управлінського впливу з боку органів державного управління, так і активним, гнучким і потужним ресурсом і потенціалом для соціально-економічних і політичних дій. Саме ця суб'єктно-об'єктна роль молоді у суспільстві та в державному управлінні робить її найбільш чутливою до політичних та економічних змін та швидко реагує на виклики та заходи економічної ситуації. Невизначеність чи криза, що загострюють протиріччя та проблеми суспільства, є ключовими чинниками зростання активності молоді в плані участі у соціально-економічних процесах і становлять ризик «поляризації»

швидкої ідеології молоді. Це може сприяти чи призвести до втрати такого цінного ресурсу, як молодь, у «арсеналі» державного управління.

Узагальнено суттєві риси формування державної молодіжної політики в умовах невизначеності чи політико-економічної кризи, які мають здійснюватися як молодіжними політичними інститутами, так і за участю інших інститутів державного управління, умовно поділених на два блоки: стратегічно орієнтований ідеологічний блок, сформований та реалізований протягом кількох поколінь, що сприяє спрямуванню потенціалу молоді у бік творчості, генерації позитивних ідей та змін, що враховує суб'єктність молоді та допомагає усунути загрозу її можливої ідеологічної «поляризації»; тактично орієнтований соціально-економічний блок, що потребує короткострокового вирішення та сприяє створенню соціально-економічних умов для соціального виховання та розвитку молодих громадян України на користь особистості, суспільства та держави.

1.2. Сучасний стан державної молодіжної політики в Україні

Молодь ХХІ століття сильно відрізняється від своїх радянських та пострадянських однолітків. На той час відносини між громадянином та державою будувалися за схемою «батько-дитина». Молодіжна політика СРСР характеризувалася високим рівнем патерналізму та соціального інфантилізму, повною довірою до держави, залежністю від неї та нездатністю брати на себе відповідальність за власне майбутнє.

Сьогодні ми вже маємо достатній відсоток представників молоді, у свідомості яких відсутній зв'язок із раніше чинним політичним режимом, відбувається постійне сприйняття та посилене присвоєння ними демократичних цінностей. Яскравим прикладом цього стали події Революції Гідності, в ході яких

велика кількість молоді країни стала і гідно відстояла курс на євроінтеграцію, відстояла своє право на свободу та незалежність. Більшість сучасної молоді вже не сприймає державу як «батька», а розуміє, що держава – це найманий працівник народу, який отримує від громадян заробітну плату у вигляді податків та натомість зобов'язується забезпечувати пільгові та комфортні умови для життя та розвитку кожної людини.

Свобода думок, відкритість ідеям та інформації, відкриття кордонів та всебічний розвиток особистості – все це стає можливим у сучасному світі, все це є запорукою формування справжнього соціуму, основу якого має становити сучасна молодь, адже громадянське суспільство – це насамперед різноманіття егалітарних відносин та вільних особистостей в умовах ринку та демократичної правової держави.

При цьому важливою запорукою гармонійного розвитку суспільства та держави є формування цілісної системи правових норм, здатних регулювати важливі сфери життя людини, у тому числі молодіжну сферу.

Відповідно до Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні», державна молодіжна політика – це системна діяльність держави у взаєминах з особистістю, з молоддю, з молодіжним рухом, що проводиться у законодавчій, виконавчій та судовій сферах та спрямована на створення соціально-економічного, політичного самовизначення, інтелектуального, морального та фізичного розвитку молоді та реалізації її творчого потенціалу як у своїх інтересах, так і в інтересах України [49].

Тобто у структурі кожної гілки влади має бути представництво, відповідальне за справи молодих членів суспільства, оскільки основними завданнями державної молодіжної політики є координація зусиль соціальних інститутів та громадських організацій, які працюють із молоддю; вивчення умов життя та розвитку підростаючого покоління та створення умов для зміцнення правових та матеріальних гарантій реалізації прав та свобод молодих громадян,

їх всебічного виховання та розвитку; сприяти реалізації творчого потенціалу молоді, заохочувати її ініціативи та діяльність з питань національно-культурного відродження країни, розвитку традицій та національної самосвідомості; залучати молодих спеціалістів для прискорення економічного розвитку країни; надавати соціальні послуги, пов'язані з фізичним та розумовим розвитком, професійною освітою та навчанням, розвитком навичок кожної молодої людини.

Кожна з країн має свої особливості у реалізації молодіжної політики: мінімізація втручання у життя молоді, сприяння автономії та самоврядуванню (США); більший наголос на соціальний вимір і створення умов розвитку молоді, просування груп молоді, які стосуються груп ризику цей період (Німеччина); пріоритет розвитку студентської автономії при значному розширенні повноважень студентської ради, що дозволяє підвищити обізнаність молодих людей після навчання про почуття відповідальності, обов'язковості та участі (Франція); чітка координація, значне державне фінансування молодіжної політики, розгалуження представництв, відомств та органів управління у сфері розвитку молоді (Швеція); робота з молоддю в кожному співтоваристві можлива завдяки постійним дослідженням, опитуванням, індивідуальним інтерв'ю з молодими людьми (Великобританія) тощо. Але, незважаючи на відмінності, головним уніфікуванням проведення державної молодіжної політики є створення сприятливих умов для молоді.

Аналізуючи досвід передових країн у сфері молодіжної політики, можна спробувати застосувати певні модальності взаємодії держави та молоді, використовуючи симбіоз існуючих моделей та враховуючи специфіку представників молоді, а також військових та політичних подій в країні.

В Україні налічується 18 установ, які працюють із молоддю. З 2016 р. кількість працівників та посадових осіб, відповідальних за розробку та вдосконалення програм молодіжної політики, збільшилася майже вдвічі. В останні роки велика увага приділяється патріотичному вихованню молоді,

підвищенню громадянської компетентності та свідомості. Багато громадських та недержавних організацій спрямовують свої зусилля на підтримку вразливих молодих людей (молодь з особливими потребами, молодь з неповних сімей, молодь з обмеженими можливостями, з певними залежностями, іноземці та ін.). Постійно просувається ініціатива участі молоді у процесах прийняття політичних рішень, соціальних програмах, добровільній та благодійній діяльності.

Аналізуючи дані про форми участі молоді в житті країни за роки незалежності, можна з упевненістю сказати, що ступінь залучення молоді до політичного, економічного та суспільного життя країни зростає в геометричній прогресії. Водночас молодіжна політика в Україні, як і раніше, має багато недоліків.

На наш погляд, необхідні дослідження та вирішення проблеми недостатнього обліку представників молоді, які не належать до категорії груп ризику. Це «нормальні» молоді люди, котрі живуть у повноцінних сім'ях, без істотних фізичних чи психічних відхилень, залежностей тощо. Водночас вони також проходять етапи адаптації до середовища та стикаються з проблемою працевлаштування, матеріального забезпечення, створення сім'ї, догляду за літніми (близькими) родичами, проблемою міжособистісного спілкування та ін. Представники органів державної влади розглядали питання допомоги не лише «особливій» молоді а всім приділяти більше уваги молодим громадянам, які є найважливішим «ресурсом» для побудови сильної та розвиненої країни.

Можна виділити кілька напрямів, які потребують більшої пильності та уваги з боку державних органів: жорстка конкуренція на ринку праці серед молодих спеціалістів; низький рівень заробітної плати молоді за відсутності досвіду та достатнього стажу роботи; нелегальне працевлаштування молодих спеціалістів; міграція молоді; низький рівень матеріального фінансування та підтримки молодіжних ініціатив; відсутність безкоштовних спеціалізованих центрів розвитку (культурних, наукових, спортивних) для молоді, яка не має

можливості відвідувати платні секції та гуртки; житлова проблема; проблема безкоштовної освіти.

Молодь є соціальною категорією, що має значний потенціал, здатністю швидко засвоювати нову інформацію, пристосовуватися до нових умов та обставин, але водночас є однією з найбільш уразливих груп, що пояснюється їхньою слабкою конкурентоспроможністю на ринку праці. Для вирішення цього завдання представникам державного апарату слід звернути увагу на таке:

- зміцнювати зв'язки між теоретичними педагогічними аспектами та практичною основою їх застосування;

- закласти основу практики для здобуття студентами реального досвіду роботи зі спеціальності без відрахування з ВНЗ;

- постійно відстежувати пропозиції щодо роботи та запити роботодавців, щоб надсилати студентів;

- сприяти організації стажувань студентів у компаніях, які можуть бути зацікавлені у майбутніх спеціалістах тієї чи іншої професії;

- підтримувати організації та підприємства, які сприяють працевлаштуванню випускників ВНЗ та молодих спеціалістів;

- введення квот, які зобов'язують роботодавців приймати на роботу певний відсоток молодих спеціалістів.

Проблема низької заробітної плати та низької конкурентоспроможності молоді на ринку праці лежить в основі нелегального працевлаштування, ухилення від сплати податків, трудової міграції у «село-місто» та за кордон (виїзд на ПМП з метою виходу на ринок праці; на стажування з одночасною тимчасовою роботою). Крім того, запровадження безвізового режиму в Україні призводить до значного збільшення частки молодих людей, які емігрували за кордон, зниження трудових ресурсів країни, інтелектуального потенціалу

держави, зменшення бюджету держави через несплату податків та перевищення частки населення пенсійного віку проти молоді.

Для подолання цих проблем ми вважаємо за необхідне:

- посилення програми патріотичного виховання молоді;
- розгляд питання про пільги та знижки на навчання за спеціальностями, що втрачають популярність, але є актуальним для ринку праці сучасної України (наприклад, сільське господарство);
- розширення програми заохочення молодих спеціалістів у сфері бізнесу (соціальні гарантії та відповідна винагорода);
- державна підтримка тимчасового працевлаштування молодих людей, що полегшить їхню адаптацію до праці. З розвитком програм у цьому напрямі стає можливим вирішення деяких проблемних завдань, які ми перерахували. Завдяки можливості офіційного підробітку молоді люди мають додаткове джерело матеріального доходу, що значно полегшує можливість фінансування освіти та підтримки створення молоді сім'ї, підтримки літніх батьків тощо;
- створення агентств зайнятості, які мають прямий контакт із навчальними закладами та мають можливість самостійно ініціювати збір інформації про потреби роботодавця;
- створення сучасних центрів профорієнтації та працевлаштування безробітних у державних та приватних організаціях;
- створення нових установ професійної освіти та активізація існуючих установ у районах розселення, розвиток сільськогосподарських та сільськогосподарських професій з більш гідними робочими місцями молодих спеціалістів у цій сфері; стабілізація зайнятості у сільській місцевості;
- надати довгострокову (безвідсоткову) розстрочку на придбання нерухомості для молодих сімей;
- розширення програм заохочення та фінансової підтримки з боку держави для розвитку малого та середнього підприємництва у селах та містах.

На закінчення хотілося б розглянути питання культурного розвитку та відпочинку української молоді. У радянський період було багато хореографічних та співочих гуртків, функціонували спортивні секції, постійно проводилися творчі вечори та зустрічі, де кожен міг розкрити себе, розвинути та проявити свій талант. Великою перевагою відпочинку на той час було те, що він був безкоштовним. Після розпаду СРСР це були важкі 1990-і роки, люди опинилися на роздоріжжі, на межі виживання в зруйнованих політичних, економічних та соціальних системах. Крім того, повалення тоталітарного режиму, раптове усвідомлення тотального державного контролю за життям громадян мали фатальні наслідки: анархічна свобода, проблема наркотиків, алкоголю та інших залежностей, поширення невиліковних хвороб, крадіжки та багато іншого. Питання відпочинку випало з-поміж державних пріоритетів.

Сьогодні з огляду на поступовий перехід країни до демократичного режиму та поширення ліберальних цінностей в Україні існує безліч організацій, здатних забезпечити культурний розвиток та відпочинок молоді, але всі вони працюють на платній основі. Не кожен може дозволити собі відвідування платних секцій, клубів тощо для себе чи своїх дітей. Додатковою перешкодою для культурного розвитку молоді є так звана цифрова залежність. За даними численних соціологічних досліджень, спілкування в Інтернеті, телебачення, комп'ютерні ігри, інтернет-магазини та ін. є найбільш поширеними формами дозвілля. Живе спілкування та культурне дозвілля починають поступатися місцем віртуальному простору. Важливим є питання дозвілля молоді у сільській місцевості.

Для вирішення цих питань пропонуємо представникам державного апарату розглянути такі пропозиції:

- створення спеціалізованих безкоштовних дозвільних установ для дітей із малозабезпечених сімей та молоді (при цьому оплата праці аніматорів та педагогів має бути розумною);

- просувати та підтримувати молодіжні культурні ініціативи;

- проаналізувати потреби та забезпечити створення умов для культурного та соціального розвитку національних меншин, різних субкультур та молодіжних течій;

- організувати творчі фестивалі та шоу, ярмарки, де молодь може продавати вироби та саморобки, презентувати власні проекти та новаторські ідеї. Запрошення можливих перспективних інвесторів дасть змогу молодим авторам реалізувати свої ідеї, а кредиторспроможним спонсорам отримати вигоду від успішних проектів, познайомитись із сучасним українським ринком креативних та молодіжних послуг та перспективами розвитку бізнесу;

- забезпечити умови та підтримку при побудові відносин із групами молоді з країн світу з метою обміну досвідом, ознайомлення з культурними традиціями сучасного світу, розширення культурних кордонів між державами.

Ознайомившись із сучасним станом молодіжної політики в Україні, можна сказати, що відносини «держава-молодь» з кожним роком зростають і стають конструктивнішими, але ще потребують удосконалення та реформування. Основними завданнями національної молодіжної політики є координація зусиль соціальних інститутів та громадських організацій, які працюють із молоддю; вивчення умов життя та розвитку молодого покоління, а також створення умови для зміцнення правових та матеріальних гарантій реалізації прав і свобод молодих громадян для їхнього всебічного виховання та розвитку; сприяти реалізації творчого потенціалу молоді, заохочувати її ініціативи та діяльність з питань національно-культурного відродження країни, розвитку традицій та національної самосвідомості; участь молодих спеціалістів у покращенні економічного розвитку країни; забезпечення соціальних послуг для фізичного та розумового розвитку, професійної підготовки та освіти, підвищення кваліфікації кожної молодої людини.

Для виконання цих завдань нами запропоновано певні заходи, суть яких ґрунтується як на досвіді провідних країн світу, так і на специфіці самого

українського суспільства з урахуванням основних проблемних питань у сфері молодіжної політики, таких як: жорстка конкуренція на ринку праці серед молодих спеціалістів; низький рівень заробітної плати молоді за відсутності досвіду та достатнього стажу роботи; нелегальне працевлаштування молодих спеціалістів; міграція молоді; низький рівень матеріального фінансування та підтримки молодіжних ініціатив; відсутність безкоштовних спеціалізованих центрів розвитку для молоді, яка не має можливості займатися у платних секціях та гуртках; житлова проблема; проблема безкоштовної освіти.

Тому для покращення та реформування національної молодіжної політики в Україні ми пропонуємо такі кроки:

- підтримка та розвиток студентської автономії;
- створити сильну правову базу, що охоплює проблеми молоді та шляхи їх вирішення, чітко та всебічно;
- не лише захищати права та свободи молоді, а й створювати максимально сприятливі умови для їх реалізації;
- проводити постійне вдосконалення програм розвитку молодіжних товариств та підприємств, що істотно впливає на вирішення проблеми безробіття та зайнятості молоді;
- зміцнювати зв'язки між теоретичними педагогічними аспектами та практичною основою їх застосування;
- систематично відстежувати вакансії та запити роботодавців, щоб направляти студентів;
- сприяти організації стажувань студентів у компаніях, які можуть бути зацікавлені у майбутніх спеціалістах тієї чи іншої професії;
- посилення програми патріотичного виховання молоді;
- вирішити проблему пільг та знижок на навчання за спеціальностями, що втрачають популярність, але актуальними для ринку праці сучасної України;

- державна підтримка тимчасового працевлаштування молодих людей, що полегшить їхню адаптацію до праці;

- удосконалювати роботу сучасних профорієнтаційних центрів та сприяти працевлаштуванню безробітних у державні та приватні організації;

- просування та підтримка молодіжних культурних ініціатив;

- створення спеціалізованих безкоштовних закладів дозвілля для дітей з малозабезпечених сімей та молоді;

- організація фестивалів та безкоштовних творчих показів, ярмарків для молоді та залучення перспективних корпоративних інвесторів.

Якщо ці методи будуть реалізовані на практиці, стане можливою комплексна реформа молодіжної політики в Україні, що призведе до подальшої інтенсифікації розвитку української держави, ближчого наближення напрямів державного управління до європейських стандартів, а також гармонійного розвитку української молоді, що є запорукою створення майбутньої сильної, незалежної, сучасної та демократичної європейської держави.

1.3. Нормативно-законодавчі та інституційні чинники формування молодіжної політики

Законодавчо-правовий механізм державної молодіжної політики формується та реалізується шляхом: прийняття правових актів; організації щорічних слухань у Верховній Раді щодо стану молоді та підготовка звіту з цього питання для Верховної Ради, Президента України; створення механізмів та інститутів реалізації законів, що захищають права та інтереси молоді; створення соціальних служб для молоді та навчання соціальних працівників; розробка та реалізація цільових комплексних програм для молоді; розробка механізмів імплементації міжнародного законодавства, ратифікація документів міжнародних організацій та ін. [7].

Нормативно-правова база молодіжної політики у незалежній Україні значно розвинулася. З 2009 р. працюють державні орієнтовані соціальні програми під назвою «Молодь України», в яких Міністерство молоді та спорту постійно встановлює нові пріоритети діяльності на найближчі 5 років: на 2009–2015, 2016–2020 роки, останній – на 2021–2025 роки.

У той же час нормативно-правове забезпечення практично не було систематизовано і не встигало за обсягом завдань і завдань, що стоять перед державою та суспільством, що ускладнювало його застосування. В останні роки надто мало уваги приділялося визнанню та баченню молоді як політичної проблеми, розробці цифрових інструментів молодіжної політики та роботи з молоддю, обліку кращого світового та європейського досвіду для вирішення цих проблем. Зокрема, не було враховано багато положень, закріплених у Європейській хартії участі молоді у місцевому та регіональному житті (1992 р.). У преамбулі Хартії говориться, що активна участь молоді в процесах прийняття рішень та діяльності на місцевому та регіональному рівні є важливою, якщо ми хочемо побудувати більш демократичне, згуртоване та процвітаюче суспільство.

Загалом ідеологічного підходу до державної молодіжної політики не було. Після 2014 року у зв'язку із зовнішньою агресією та підвищеною громадянською активністю населення стала актуальною необхідність правового регулювання та вдосконалення таких питань, як: формування нової концепції національно-патріотичного виховання молоді; внутрішня та зовнішня міграція молоді; мобільність при вимушеному переселенні та соціальне забезпечення вимушено переміщеної молоді; залучення молоді до бойових дій; Адаптація молоді після демобілізації з урахуванням набутих психофізичних та емоційних особливостей здоров'я, наслідків перенесених хвороб, травм та травм тощо.

Тому необхідно було оптимізувати механізми реалізації правових гарантій у сфері молоді відповідно до сучасних реалій, щоб розробити системний, ретельно вивірений, науково обґрунтований та довгостроковий план дій, результати якого будуть відчуватись у найближчому майбутньому.

12 березня 2021 року було прийнято Національну молодіжну стратегію до 2030 року, яка спрямована на забезпечення створення можливості для молодих людей, які проживають в Україні, бути конкурентоспроможними, брати участь у житті суспільства та робити свій внесок як свідомі громадяни у подальший розвиток українського суспільства. Він передбачає на всіх етапах реалізації спільні та узгоджені дії органів державної влади та місцевих громад у партнерстві з інститутами громадянського суспільства, інститутами та установами по роботі з молоддю, молодіжними центрами, спеціалістами з роботи з дітьми та молоддю – дорадчі органи, студентські самоврядування, міжнародні організації, представники роботодавців, компаній, які безпосередньо залучають молодь [6].

Стратегія представила нові підходи до розвитку молоді в Україні з урахуванням аспектів інших документів: цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, молодіжних стратегій та документів «Принципи розвитку молодіжної політики ООН», Ради Європи та Європейського Союзу. Крім того,

враховувалися сучасні виклики в галузі демографії, безпеки та економіки для держави та суспільства.

Документ передбачає створення умов підвищення самостійності молоді та навчання її навичкам здорового способу життя, розвитку фізичної культури, здорового харчування та ін.

Українська держава вперше звернула увагу на становище молоді на тимчасово окупованих територіях України та необхідність вжиття стратегічних заходів щодо підтримки зв'язків та створення умов для подальшої реінтеграції молоді.

Для ефективного реалізації стратегічних завдань, постійного контролю за їх виконанням та щорічної оцінки ефективності реалізації молодіжної політики (реалізація проектів, заходів програми «Молодь України»), аналіз становища молоді в Україні на національному, регіональному та місцевому рівні, а саме: дослідження їхніх потреб, інтересів, цінностей, соціально-економічного стану, вивчення та створення статистичної бази даних та ін).

Стратегія буде реалізована у два етапи. На першому етапі (до 2022 року) планувалося: вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення реалізації державної молодіжної політики відповідно до практик сучасного світу, забезпечення впровадження ефективних механізмів та інструментів роботи з молоддю, а також розробка та схвалення державних програм щодо вирішення проблем молоді на всіх рівнях влади.

Другий етап (до 2030 року) передбачає: забезпечувати ефективну реалізацію нормативних правових актів, державних цільових програм та інших програм, спрямованих на вирішення проблем молоді на всіх рівнях державної влади; реалізація міжнародних договорів у сфері молоді; оцінити ефективність реалізації молодіжної політики; розробка рекомендацій щодо стану молоді за результатами оцінки, їх обговорення та подання за участю експертів та інших заінтересованих осіб; удосконалення законодавства у сфері молодіжної політики.

З метою вдосконалення методів та інструментів реалізації молодіжної політики, зміцнення інституційних можливостей громадських молодіжних та дитячих організацій та закріплення європейських підходів до молодіжної політики Верховна Рада України ухвалила в 2021 р. Закон України «Про основні засади молодіжної політики».

Документ визначає молодь як людей віком від 14 до 35 років та запроваджує ефективні механізми залучення молоді до процесу прийняття рішень. На республіканському рівні – через Національну раду молоді при Кабінеті Міністрів України, на місцевому рівні – через молодіжні ради та молодіжних радників.

Закон регулює діяльність Українського молодіжного фонду. Згідно з документом, фонд є бюджетною установою, яка виконує спеціальні функції щодо сприяння реалізації завдань молодіжної політики, визначає молодіжні проекти, на реалізацію яких надаються гранти. Його діяльність спрямовує та координує Міністерство молоді та спорту України. Політика прозорості фонду забезпечується збалансованою структурою органів управління та відкритим процесом їх формування.

Крім того, законом передбачено створення комплексної мережі молодіжних центрів на всеукраїнському, регіональному та місцевому рівнях, які на основі участі та інтеграції сприятимуть соціальному та індивідуальному розвитку дітей та молоді. привносити у суспільне життя розвиток громадянської та неформальної освіти, впроваджувати інші форми змістовного дозвілля дітей та молоді, методично та інформативно підтримувати діяльність молодіжних та дитячих організацій, інші теми роботи з молоддю [21, с. 40].

Закон також регулює роботу молодіжних просторів на базі освітніх, культурних, лікувально-профілактичних, фізкультурно-спортивних установ, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та підпорядкування, що використовуються з метою надання послуг. Неформальна

освіта, культурний розвиток, інформування дітей та молоді про необхідність збереження здоров'я, пропаганда здорового способу життя, залучення до активного та змістовного дозвілля, розвиток вуличних культур.

До нового закону увійшли «працівники по роботі з молоддю», люди, які виступають свого роду наставниками для молоді з дитинства до повноліття, пройшли навчання за спеціалізованою програмою та здатні займатися професійною роботою з молоддю.

Тому в Україні створено розгалужену систему державних органів, метою яких є формування та реалізація державної молодіжної політики. Водночас не лише державні органи опікуються питаннями реалізації молодіжної політики. Молодь також не ізольована від процесів, що відбуваються нині у політичному та суспільному житті суспільства. Вона прагне підвищити ефективність свого впливу на суспільне життя, прагне федерації, самоорганізації у свої громадські об'єднання. Громадським молодіжним та дитячим організаціям надано широкий набір інструментів для повноцінної участі у партнерстві у розробці та реалізації молодіжної політики для вирішення завдань власного інституційного розвитку.

Ще одним надзвичайно важливим документом у стратегічному розвитку державної молодіжної політики було затвердження 2 червня 2021 року. Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 роки. Мета даної програми створення можливостей для самореалізації та розвитку потенціалу молоді України, її участь та інтеграція у суспільне життя, що є концентрацією зусиль на вирішенні наступних завдань: підвищення рівня навичок молоді, зокрема, громадянськості; підвищити рівень культури волонтерства серед молоді; активізація участі молоді у процесах прийняття рішень; Зміцнювати соціальну згуртованість молоді, зокрема через молодіжні обміни всередині України та у партнерстві з іншими державами та міжнародними організаціями [36, с. 115].

Процес реалізації програми включає:

- комплекс аналітичних, організаційних, виконавських та підсумкових професійних оціночних заходів на основі даних, структурованих за статтю, віком, місцем проживання та іншими характеристиками, що включає аналіз становища дівчат, жінок, юнаків та чоловіків у бізнесі;

- інформаційні та освітні кампанії для інформування молоді, особливо вразливих категорій молоді, про можливості, існуючі та нові інструменти, їхні права та обов'язки з метою їх реалізації, їх розвитку, їхньої участі та їх інтеграції у суспільне життя.

- міжнародне молодіжне співробітництво, сприяння інтеграції молоді до світової та європейської молодіжної спільноти, взаємодія з молоддю з української діаспори, запровадження найкращих світових практик та інструментів у роботі з молоддю, співпраця з міжнародними та закордонними партнерами.

Завдяки оновленню Національної молодіжної політики у 2021 році, яка успішно реалізується на національному, регіональному та місцевому рівнях, працюючи з молоддю в органах місцевого самоврядування, розширюючи участь молоді у процесах прийняття рішень, молодіжні центри різного рівня, консультативно-дорадчі органи молоді, запущено національний конкурс «Молодіжна столиця України», численні програми, конкурси та проекти для самореалізації та сталого розвитку молоді, реалізується програма «Молодіжний працівник», фінансово підтримуються проекти громадських молодіжних організацій та дітей, розвивається міжнародне молодіжне співробітництво, підвищився рівень національної та міжнародної мобільності молоді. Зрештою, в Україні з'явилися реальні можливості для створення нової моделі національної молодіжної політики, яка враховує кращий європейський досвід та відповідає стандартам Європейського Союзу.

Висновки до першого розділу

1. Визначено, що молодь виступає як центральним об'єктом управлінського впливу з боку органів державного управління, так і активним, гнучким і потужним ресурсом і потенціалом для соціально-економічних і політичних дій. Саме ця суб'єктно-об'єктна роль молоді у суспільстві та в державному управлінні робить її найбільш чутливою до політичних та економічних змін та швидко реагує на виклики та заходи економічної ситуації. Невизначеність чи криза, що загострюють протиріччя та проблеми суспільства, є ключовими чинниками зростання активності молоді в плані участі у соціально-економічних процесах і становлять ризик «поляризації» швидкої ідеології молоді. Це може сприяти чи призвести до втрати такого цінного ресурсу, як молодь, у «арсеналі» державного управління. Враховуючи визначення дослідників, під державною молодіжною політикою ми розуміємо систему інститутів державного управління, складовими якої виступають різні елементи (освітньо-педагогічні, політико-правові, інституціонально-організаційні та фінансові та ін.) та яка має чинний вплив на молодь як на унікальне явище суспільства, щоб максимально використовувати молодь як потенціал та ресурс для досягнення цілей управління.

2. Ознайомившись із сучасним станом молодіжної політики в Україні, можна сказати, що відносини «держава-молодь» з кожним роком зростають і стають конструктивнішими, але ще потребують удосконалення та реформування. Основними завданнями національної молодіжної політики є координація зусиль соціальних інститутів та громадських організацій, які працюють із молоддю; вивчення умов життя та розвитку молодого покоління, а також створення умови для зміцнення правових та матеріальних гарантій реалізації прав і свобод молодих громадян для їхнього всебічного виховання та розвитку; сприяти реалізації творчого потенціалу молоді, заохочувати її ініціативи та діяльність з питань національно-культурного відродження країни, розвитку традицій та національної самосвідомості; участь молодих спеціалістів у покращенні

економічного розвитку країни; забезпечення соціальних послуг для фізичного та розумового розвитку, професійної підготовки та освіти, підвищення кваліфікації кожної молоді людини.

3. Для виконання цих завдань нами запропоновано певні заходи, суть яких ґрунтується як на досвіді провідних країн світу, так і на специфіці самого українського суспільства з урахуванням основних проблемних питань у сфері молодіжної політики, таких як: жорстка конкуренція на ринку праці серед молодих спеціалістів; низький рівень заробітної плати молоді за відсутності досвіду та достатнього стажу роботи; нелегальне працевлаштування молодих спеціалістів; міграція молоді; низький рівень матеріального фінансування та підтримки молодіжних ініціатив; відсутність безкоштовних спеціалізованих центрів розвитку для молоді, яка не має можливості займатися у платних секціях та гуртках; житлова проблема; проблема безкоштовної освіти.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

2.1. Характеристика департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації

Департамент освіти і науки є складовим елементом Дніпропетровської облдержадміністрації, який формується головою облдержадміністрації, входить до її складу та організує виконання покладених на неї завдань в області.

Метою діяльності відділу є реалізація державної політики у сфері освіти та науки, інноваційної діяльності в Дніпропетровській області, реалізація законодавства про право на здобуття формальної освіти на всіх рівнях (дошкільному, загальному, професійному (професійно-технічному) середню освіту, професійну та вищу довузівську освіту), а також позашкільна та післявузівська освіта в муніципальних та державних освітніх установах, контроль за дотриманням законодавства про освіту в освітніх установах, які знаходяться у віданні адміністрації та делеговані повноваження відділу, що забезпечують реалізацію освітніх та наукових програм розвитку регіону.

До основних завдань відділу відносяться:

- забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти та науки, інноваційної діяльності у Дніпропетровській області;
- забезпечити реалізацію законодавства про право на формальну освіту на всіх рівнях (дошкільному, загальному середньому, професійному (професійно-технічному), довузівському професійному та вищому), а також позашкільному та післявузівському навчанню в державних освітніх установах; створювати умови для розвитку та використання мов інших національних меншин;

- розробка пропозицій, пов'язаних з формуванням державної освітньої політики, розробка проектів регіональних програм, проектів, заходів щодо розвитку наукової сфери, вищої, довузівської професійної та професійної освіти (професійно-технічної) та інших нормативних правових актів у сфері освіти та науки та проведення аналізів та моніторингу їх виконання та реалізації, реалізації міжнародних проектів академічної мобільності осіб, які бажають здобути освіту, та наукових, науково-педагогічних та педагогічних фахівців;

- сприяння розвитку системи освіти області з метою створення в рамках органів влади умов для реалізації рівних прав громадян України на освіту відповідно до освітніх потреб особистості, їх індивідуальних здібностей та навичок, виховання гармонійно розвиненої, соціально активної та творчої особистості, соціальна захищеність учасників освітнього процесу ;

- сприяти інтеграції новітніх технологій, освітніх програм та їх компонентів у освітній процес;

- координувати діяльність установ дошкільної, позашкільної, загальної, спеціальної та середньої спеціальної освіти щодо задоволення потреб у кваліфікованих педагогічних кадрах та їх ефективного використання;

- координація діяльності муніципальних, професійних (професійно-технічних), професійних довузівських освітніх установ, вищих навчальних закладів, післядипломних педагогічних навчальних закладів з питань, пов'язаних з організацією освітнього, виховного, виховного процесу, методичних, кадрових, економічних, матеріально-технічної та фінансової діяльності. забезпечення відповідно до наданих повноважень;

- організація та реалізація заходів щодо формування та затвердження регіонального замовлення на підготовку фахівців та робітників через освітні установи відповідно до потреб регіонального ринку праці;

- контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних асигнувань, визначених постановами про місцевий (обласний) бюджет для

установ, що фінансуються з обласного бюджету, що належать до муніципальних утворень регіонів, установ довузівського, вищого та професійного (професійно-технічного);

- контроль за дотриманням шкільного законодавства в освітніх установах, які перебувають у віданні та делегованих повноваженнях Міністерства, що забезпечують реалізацію програм розвитку освіти та науки у регіоні.

До складу відділу входять наступні структурні підрозділи:

- управління фінансовим, організаційним, документальним та кадровим забезпеченням;

- відділ кадрової роботи та організаційно-документального забезпечення

- управління будівництва та розвитку інвестицій міста;

- департамент фінансів та економіки;

- управління загальною середньою освітою та відділ загальної середньої освіти;

- відділ дошкільної, інклюзивної освіти та соціального захисту населення;

- сфера позашкільної освіти та виховної роботи;

- управління наукою, вищою освітою та професійним навчанням;

- відділ природознавства, вищої освіти та атестаційної експертизи;

- сфера довузівської професійної освіти;

- відділ професійно-технічної освіти та ресурсного забезпечення;

- централізована бухгалтерія;

- контрольно-ревізійне управління;

- служба технічного нагляду за капітальними ремонтами навчальних закладів області та організація державних закупівель.

2.2. Формування молодіжної політики Дніпропетровської області

Молодіжна політика виступає ключовою частиною урядової кадрової політики з метою формування стратегії роботи з молоддю. Ключовим чинником освіти є проблема переходу від професійного навчання до працевлаштування. Що зумовлює вважати вказаний чинник основною функцією сучасної молодіжної політики.

Молодь – майбутня робоча сила будь-якої країни. При цьому на початку свого шляху на ринку праці дана категорія є незахищеними та вразливими.

Таким чином, після 25-ти років молодь є найактивнішою групою населення. Основною причиною безробіття серед молоді до 25 років є те, що більшість осіб цього віку ще навчаються у вищих навчальних закладах чи закладах професійної освіти. Більше того, ця проблема посилюється тим, що в Україні немає реального правового механізму, який регулював би умови переходу молоді на ринок праці та стимулював роботодавців до прийому на роботу цих молодих людей.

Органи місцевого самоврядування Дніпропетровської області активно займаються питаннями зайнятості у регіоні. Зокрема, у 2021 році представники молоді активно працювали у структурних підрозділах виконкому Дніпровської міської ради.

У травні 2020 року у рамках міської програми «Молодіжна політика» на 2019-2021 роки Управління молодіжної політики Дніпровської міськради організувало стажування студентів у виконавчих органах міськради Дніпра. Програма стажування проходила з квітня до червня 2020 року. У програмі взяли участь студенти курсів IV-VI вищих навчальних закладів міста Дніпро. Основною метою стажування є ознайомлення із роботою виконавчих органів Дніпровської міської ради та забезпечення працевлаштування молоді до органів місцевого самоврядування міста.

Зокрема, студенти проходили практику у Департаменті житлово-комунального господарства Дніпровської міської ради, юридичному управлінні Дніпровської міської ради, Департаменті соціального захисту населення, Департаменті надання адміністративних послуг, Департаменті молодіжної політики та інших структурних підрозділах виконкому Дніпровської міської ради. Після проходження програми стажування 12 працюючих студентів отримали сертифікати та рекомендаційні листи для подальшого працевлаштування.

На сьогоднішній день представники молоді працюють заступниками радників депутатів Дніпровської міської ради по землях загального користування відповідно до статті 29-1 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» та указом про депутатів радників депутатів Дніпровська міська рада затвердила 21 січня 2016 року. Зокрема у Дніпровській міській раді працюють студенти 18-25 років. Департамент молодіжної політики Дніпровської міськради спільно із громадською організацією «Центр політичної освіти» запустили освітній проект для студентів вищих навчальних закладів «Школа помічника депутата».

У рамках проекту майбутні заступники-радники депутатів ознайомилися із правовим забезпеченням депутата, організацією роботи зі ЗМІ та громадянами через приймальню депутата. Особливу увагу було приділено вивченню Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» та Закону України «Про місцеве самоврядування». Учасники проекту також торкнулися особливостей сесійної роботи депутатів та здійснення ними повноважень заступників у постійно діючих комісіях міської ради. Після закінчення «Школи помічника депутата» випускники отримали сертифікати та рекомендації щодо працевлаштування помічником радника депутата міської ради по землях загального користування в управлінні апарату Дніпровської міської ради.

Більшість представників молоді працюють помічниками-радниками народних депутатів, які входять до складу таких постійних комісій: постійної

комісії Дніпровської міської ради з питань прав людини, законності, суспільних відносин, антикорупційної політики, самоврядування, державного управління, депутатської діяльності та етики, Постійний комітет Дніпровської міської ради з питань житлового будівництва та комунального господарства, комунального майна та благоустрою міста та Постійна комісія Дніпровської міської ради з питань охорони здоров'я, соціального захисту населення, освіти, культури, туризму, молоді та спорту.

Національна програма «Молодіжний працівник» для молодих державних службовців та працівників сфери молодіжної політики реалізується за підтримки Міністерства молоді та спорту України, Програми ООН з розвитку України та Державної Інститут сім'ї та молоді. В основі програми базова, профільна та коучингова підготовка, спрямована на підвищення кваліфікації та професійного рівня молодих державних службовців, представників інститутів громадянського суспільства, які працюють з органами влади у сфері молодіжної політики, а також взаємодія держави та державний сектор із соціального розвитку на національному рівні. Програма «Молодіжний працівник» включено до державної цільової програми «Молодь України 2016-2020» та проводиться щорічно у Дніпропетровській області.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», прийом до органів місцевого самоврядування здійснюється на конкурсній основі. Для участі у процесі відбору на посади в органах місцевого самоврядування необхідна відповідність кваліфікаційним вимогам, у тому числі: закінчена вища освіта, не нижче ступеня бакалавра, володіння державною мовою, знання чинного мовного законодавства України в конкретній галузі, можливість роботи з ПК для роботи тощо. У рамках цієї системи представники молоді мають можливість працювати у виконавчих органах Дніпровської міської ради.

Аналогічну конкурсну систему запроваджено для заміщення вакантних посад у структурних підрозділах Дніпропетровської облдержадміністрації

відповідно до статті 22 Закону України «Про державну службу» та Постанови Кабінету Міністрів України №246 від 03/03/. №25/2016 «Про затвердження Порядку проведення процедури відбору на заміщення посад». Процедура відбору проводиться у формі електронного тесту на знання Конституції України, Закону України «Про державну службу», Закону України «Про запобігання корупції», а також спеціальні закони. Після складання іспиту кандидат запрошується на співбесіду.

Актуальним питанням у сфері кадрового потенціалу Дніпропетровської облдержадміністрації є працевлаштування представників молоді до шефського відділу голови облдержадміністрації, створеного та чинного відповідно до статті 92 Закону України «Про державну службу», статті 44 «Про місцеві державні адміністрації» та Наказом про патронатну службу голови ОДА апарату Дніпропетровської ОДА.

Патронатська служба голови облдержадміністрації є структурним підрозділом апарату державної Дніпропетровської облдержадміністрації, утвореним наказом голови облдержадміністрації. Спонсорський відділ складається з керівництва відділу, штатних та незалежних консультантів. Штатні консультанти є штатними працівниками регіональної державної адміністрації, отримують заробітну плату та належать до державної служби. Незалежні консультанти працюють на громадських засадах.

Патронажна служба голови обласної державної адміністрації очолюється керівником цієї служби та підпорядковується голові обласної державної адміністрації. На строк повноважень голови обласної державної адміністрації призначаються керівник служби, штатні та позаштатні представники. До основних завдань патронатної служби голови облдержадміністрації належать: опрацювання документів та кореспонденції, адресованих голові облдержадміністрації, підготовка інформаційно-аналітичної, організація стаціонарних та позаміських прийомів громадян, підготовка матеріалів для

проведення прес-конференцій, брифінгів, офіційних нарад голови облдержадміністрації та ін.

Для вирішення проблем працевлаштування молоді у приватному та державному секторах створено Дніпровський регіональний центр зайнятості населення Дніпропетровської області, який є установою Державної служби України з питань праці та перебуває у віданні Міністерства соціальної політики України. До основних завдань служби зайнятості належать розробка програм, спрямованих на сприяння зайнятості населення, адресна матеріальна допомога у працевлаштуванні представників соціально незахищених верств населення, впровадження методів партнерських відносин із роботодавцями, підвищення конкурентоспроможності безробітних на ринку праці.

З метою ознайомлення молоді з різними професіями та актуальними питаннями працевлаштування, Дніпровський обласний центр зайнятості запустив профорієнтаційну акцію для школярів та студентів, а також батьків та педагогів Дніпропетровської області. Ця акція складається з циклу конференцій, тренінгів та тестів у галузі професійної самосвідомості та орієнтації молодого населення, зокрема: молодіжних проектів «ПРОФІ-ТЕСТ» та «ПРОФІ-Старт», інтерактивних курсів «Моя майбутня професія» та «Вибери професію – прослав свою Батьківщину», молодіжний фестиваль «Повір у себе!», профорієнтаційний тест на платформі служби ринку праці та інші. Навесні 2019 року у цих заходах взяли участь понад 11 000 осіб.

Основною метою розвитку молодіжної політики є створення необхідних умов для особистого відбору найкращих у професії та забезпечення розвитку та реалізації потенціалу молоді України.

Для досягнення поставленої мети насамперед необхідно вирішити такі завдання:

- організація профорієнтації, управління дипломами студентів у рамках підготовки до громадського ринку;

- визначити рівень підготовки, перепідготовки та розвитку майбутніх кадрів;
- навчання та розвиток старшого, середнього та допоміжного персоналу;
- підготовка та відбір молодих спеціалістів для складу резерву керівників організацій та установ.

Ці молоді люди, які мають можливості і бажання добитися відповідних результатів, приділяють особливу увагу фізичному та психічному здоров'ю та розуміють свою відповідальність у цьому відношенні; виявляють ініціативу у суспільстві та ставлять перед собою власні цілі; створити сім'ю та займатися її розвитком, брати участь у громадському житті; мати рівний доступ до прав, можливостей та якісних послуг; мають стійкість до життєвих викликів і несподіваних змін.

Основними пріоритетами молодіжної політики Дніпропетровщини стануть:

- безпека та стабільність (мережева безпека, медіаграмотність та критичне мислення, психологічна допомога, профілактика стресів та депресій, позитивне виховання дітей та ламання стереотипів у вихованні дітей);
- здоровий спосіб життя (покращення психічного та фізичного здоров'я, профілактика та боротьба з різними формами наркоманії, профілактика поширення ВІЛ та інших інфекцій, розвиток фізичної культури та підтримка неформальних спортивних рухів та ініціатив);
- розвиток потенціалу (реалізація лідерства та підприємництва через освітні установи; розвиток волонтерських та суспільних навичок у відкритому суспільстві; програми особистісного зростання);
- інтеграція у світ (підвищення мобільності та міжнародних обмінів молоді, залучення молоді з-за кордону, особливо з діаспори, формування ширшої концепції цінностей та усвідомленого вибору).

Крім того, молодіжна політика активно вивчає проблеми та перспективи працевлаштування представників молоді у державному та приватному секторах з метою розвитку людського потенціалу органів влади, установ, компаній, організацій тощо.

Тому, виходячи з вищевикладеного, можна відзначити, що завдяки розвитку молодіжної політики Дніпропетровської області органами виконавчої влади та місцевого самоврядування розробляються бюджетні програми розвитку ринку праці молоді та покращення умов для прийому вакансій за категорією державної служби, а також реалізації проектів та освітніх заходів, спрямованих на залучення представників молоді до зайнятості у державному та приватному секторах через профорієнтаційну діяльність.

2.3. Розвиток державної молодіжної політики в Україні

Підписання Угоди про асоціацію з ЄС відіграє важливу роль у формуванні нового розуміння української молодіжної політики. Саме процеси, що відбуваються у різних країнах Європи, показують нам приклад того, як має працювати система молодіжної політики. Необхідно використати досвід європейських країн для «реалізації поставлених цілей та напрямів формування нового розуміння молодіжної політики загалом» [39].

Обмін досвідом – найважливіший та прагматичний спосіб створення нового рівня молодіжної політики в Україні. Зміцнювати розвиток співробітництва між нашою країною та країнами Європейського Союзу. Обмін досвідом та співробітництво можуть призвести до вдосконалення та розвитку нових ідей у молодіжній політиці.

Основним етапом розвитку молодіжної політики України є взаємодія міністерств та співпраця сторін, що надасть нові можливості та ідеї для реалізації

сучаснішого розуміння молодіжної політики. В Україні є план співробітництва та вдосконалення нормативно-правової бази у сфері молодіжної політики.

Проаналізувавши документи, підписані сторонами, Україна має підтримувати та розвивати молодіжну політику відповідно до стандартів та досвіду європейських країн, щоб удосконалювати правову базу, надавати більше можливостей для молодіжних організацій, а також виділяти та підкреслювати важливу роль молоді у політиці законодавчого рівня України.

Для глибокого осмислення та осмислення механізмів, що формують та забезпечують участь підростаючого покоління у процесах державного управління, відбувається розширення та розробка нових нормативно-правових актів. Найважливіші нормативно-правові акти у реалізації та існуванні молодіжної політики відіграють Конституція та статuti міжнародних договорів.

Найважливішими структурними елементами, що забезпечують реалізацію національної молодіжної політики, є:

- нормативні правові акти, що підтримують та реалізують державну молодіжну політику;
- органи влади мають звітувати про реалізацію національної молодіжної політики, вказувати її статус та процес оформлення та підтримки на законодавчому рівні;
- державна молодіжна політика повинна мати стандарти розробки та реалізації процесів, які у свою чергу мають бути закріплені на законодавчому рівні;
- обов'язковим критерієм розроблення державної молодіжної політики є здійснення ратифікації документів;
- права та обов'язки державної молодіжної політики мають бути чітко закріплені у конституції;
- повноваження державних молодіжних організацій на доцільно закріпити законодавчому рівні.

Реалізація національного молодіжного законодавства здійснювалася наступним чином.

Шляхом виділення концептуального документа Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» № 2859-XI від 15 грудня 1992 р. з комплексу аналогічних законів, в яких висвітлювалися пріоритетні питання державної молодіжної політики, а саме: низка питань, пов'язаних з розробкою та реалізацією реалізації цієї політики за її основними напрямками; розгляд питання про взаємодію та підтримку молодіжних організацій та громадських молодіжних організацій.

Закон № 2998-XI від 6 серпня 1995 року «Про сприяння соціальному вихованню та розвиванню навчання підростаючого покоління України» зі змінами передбачає просування молодіжної політики органами самоврядування та місцевого самоврядування, їх фінансування та просування, розробка програм для молоді, визначає правовий статус та гарантує діяльність громадських молодіжних організацій та ін;

Закон України «Про державні молодіжні та дитячі організації» від 1 грудня 1998 р. § 281-XIV із змінами визначає правові засади освіти, особливості діяльності громадських молодіжних та дитячих організацій та надає державні гарантії їх діяльності. Встановлює правові та організаційні засади соціальної роботи з дітьми та молоддю: визначає предмети та завдання цієї роботи, основні засади, напрями та рівні соціальної роботи, описує здійснення соціальної роботи тощо.

Важливі положення щодо участі молоді у державному регулюванні знайшли відображення у стимулюванні підростаючого покоління до реалізації та формування молодіжної політики, затвердженої постановою Ради Міністрів від 6 січня 2010 р. № 10, та у Порядку проведення громадських консультацій на практиці. Документи гарантують практичну реалізацію права на участь в управлінні справами держави, дозволяють вести діалог між владою та

населенням, забезпечують вільний доступ до інформації про діяльність уряду, покращують якість рішень, що гарантує відкритість та прозорість діяльності. цих органів.

Національна стратегія у сфері прав людини, затверджена Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015, спрямована на забезпечення примату права і свободи людини як визначального фактору при визначенні політики та рішень. Одним із напрямів стратегії є забезпечення права громадян на безпосередню участь у реалізації політики та справ держави.

Участь підростаючого покоління в управлінні слід розглядати з урахуванням його специфіки: національної, регіональної та місцевої. Процес залучення молоді до державного управління на місцевому рівні розпочався у 2014 році паралельно з процесами євроінтеграції населення. За основу було взято Європейську хартію, згідно з якою було встановлено формування ефективних інститутів місцевого самоврядування.

Результати дослідження показали, що 85% молодих людей навіть не беруть участь у житті того чи іншого населеного пункту, також є частка людей, які готові співпрацювати на благо свого населеного пункту, за результатами опитування їх було 49%. Основна проблема з цим питанням полягала в тому, що люди не розуміли необхідності участі у подіях у своїх містах. Для молодого покоління найважливішим завданням у реалізації молодіжної політики є голосування на місцевих виборах, розвиток та вдосконалення молодіжних проєктів, створення молодіжних груп та організацій, які є найважливішими у реалізації молодіжної політики України .

У ході опитування порушувалося питання навчання органів місцевого самоврядування роботі з молодіжними організаціями.

Молоде покоління не виявляє високого рівня участі у державному управлінні. У 2020 році близько 62% молодого покоління брали участь у громадських справах та виявляли ініціативу. Обговорювалися багато питань, у

тому числі питання підтримки армії, розвитку та функціонування інфраструктури, питання внутрішнього переміщення людей, питання неповнолітніх громадян, які опинилися у скрутній життєвій ситуації. Також обговорювалося питання, яке найбільше хвилює підростаюче покоління, а саме питання про корупцію в країні, встановлення бюджетних коштів та їх витрачання. Індекс розвитку молоді, який вимірює розвиток молоді у п'яти ключових галузях (освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення, зайнятість, політична участь та участь у громадському житті) показав, що Україна має середній показник розвитку та функціонування молодіжної політики. Сектор освіти має найвищий показник, за ним слідує показник зайнятості молодого суспільства та стан здоров'я молодого покоління, інші показники були не настільки хороші.

На сьогоднішній день розвиток органів місцевого самоврядування повністю залежить від участі у процесах формування, функціонування та реалізації, і саме молодому поколінню належить брати активну участь у питаннях, пов'язаних із розвитком органів місцевого самоврядування. Саме молоде покоління мало можливість впливати та змінювати політику, пов'язану з потребами молоді в даному територіальному співтоваристві.

Кожному органу місцевого самоврядування необхідно зустрічати нові ідеї та прислухатися до ініціатив підростаючого покоління, щоб разом створювати, реалізовувати та вдосконалювати ідеї. Взаєморозуміння та злагоджена робота різних спільнот регіону та підростаючого покоління можуть зробити вагомий внесок у розвиток спільноти регіону та дати великий поштовх до реалізації нових та свіжих ідей.

Необхідно відмовитись від застарілої моделі роботи з молоддю та перейти до більш ефективної моделі, а саме участі молоді в житті суспільства – як у політичному, так і у економічному а соціальному. Ці підходи повинні

враховувати територіальні особливості роботи з молоддю відповідно до конкретних потреб підростаючого покоління.

Висновки до другого розділу

1. Департамент освіти і науки є складовим елементом Дніпропетровської облдержадміністрації, який формується головою облдержадміністрації, входить до її складу та організує виконання покладених на неї завдань в області.

Метою діяльності відділу є реалізація державної політики у сфері освіти та науки, інноваційної діяльності в Дніпропетровській області, реалізація законодавства про право на здобуття формальної освіти на всіх рівнях (дошкільному, загальному, професійному (професійно-технічному) середню освіту, професійну та вищу довузівську освіту), а також позашкільна та післявузівська освіта в муніципальних та державних освітніх установах, контроль за дотриманням законодавства про освіту в освітніх установах, які знаходяться у віданні адміністрації та делеговані повноваження відділу, що забезпечують реалізацію освітніх та наукових програм розвитку регіону.

2. Основні завдання молодіжної політики Дніпропетровської області визначені таким чином: організація профорієнтації, управління дипломами про вищу освіту для студентів, які готуються до роботи в державній службі; визначення рівня підготовки, перепідготовки та розвитку майбутніх кадрів; навчання та розвиток старшого, середнього та допоміжного персоналу; підготовка та відбір молодих спеціалістів для складу резерву керівників організацій та установ. Визначено основні пріоритети молодіжної політики, такі як: безпека та стійкість; здоровий спосіб життя; потенційний розвиток; інтеграції у світі. Зауважено, що завдяки розвитку молодіжної політики Дніпропетровської області органами виконавчої влади та місцевого самоврядування розробляються бюджетні програми розвитку молодіжного ринку праці та покращення умов

праці за категоріями державної служби, а також запроваджуються проекти та освітні заходи, спрямовані на залучення представників молоді до працевлаштування у державному та приватному секторах шляхом провадження профорієнтаційної діяльності.

3. Молоде покоління не виявляє високого рівня участі у державному управлінні. У 2020 році близько 62% молодого покоління брали участь у громадських справах та виявляли ініціативу. Обговорювалися багато питань, у тому числі питання підтримки армії, розвитку та функціонування інфраструктури, питання внутрішнього переміщення людей, питання неповнолітніх громадян, які опинилися у скрутній життєвій ситуації. Також обговорювалося питання, яке найбільше хвилює підростаюче покоління, а саме питання про корупцію в країні, встановлення бюджетних коштів та їх витрачання. Індекс розвитку молоді, який вимірює розвиток молоді у п'яти ключових галузях (освіта, охорона здоров'я та соціальне забезпечення, зайнятість, політична участь та участь у громадському житті) показав, що Україна має середній показник розвитку та функціонування молодіжної політики. Сектор освіти має найвищий показник, за ним слідує показник зайнятості молодого суспільства та стан здоров'я молодого покоління, інші показники були не настільки хороші.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ТА В УКРАЇНІ

3.1. Інноваційні засади формування та реалізації молодіжної політики в Україні у рамках глобальних програм

Стратегічною метою реалізації молодіжної політики в Україні є створення умов для розвитку кожної молодої людини, виховання людей, здатних ефективно працювати, збереження та примноження цінностей українського народу, розвиток та зміцнення суверенної та демократичної держави. Для ефективної реалізації молодіжної політики потрібна активна співпраця державних структур, політичних партій, різних структур громадянського суспільства з громадськими молодіжними організаціями. Громадянська молодіжна політика визначається як «взаємодія різних недержавних інститутів, економічних суб'єктів, соціальних груп, громадян та їх організацій з метою зміни становища молодого покоління в суспільстві, що виражається у розробці та реалізації на практиці системи соціальних, економічних, політичних, освітніх та інших пріоритетів розвитку молоді, комплекс політики та заходів щодо подолання її поточних проблем» [58, с.45].

Демократична держава постає як представник громадянського суспільства. При цьому ефективність їхньої діяльності залежить від ступеня участі молоді у процесах прийняття рішень (табл. 3.1).

Тому ми погоджуємося з тим, що «основною функцією взаємодії в процесі сучасного державного будівництва є мінімізація політичної конфронтації в суспільстві, вироблення механізмів соціального коригування управлінських

рішень як обов'язкової умови конституювання громадянського суспільства». [6, с. 12].

Таблиця 3.1

Ступінь участі молоді у процесі прийняття рішень

Рівень	Трактування рівня
Інформаційне забезпечення	Односторонній процес, за якого уряд інформує населення про своє рішення перед початком або під час роботи відповідних програм.
Надання консультацій	Влада інформує людей, для отримання зворотного зв'язку, але ухвалює рішення та реалізує його в односторонньому порядку
Залучення до реалізації програм	Влада не лише прислухається до людей при ухваленні рішень, а й залучає людей до роботи відповідних програм. Як правило, вся спільнота не має можливості брати участь.
Збільшення рівня відповідальності	Повноваження дозволяють розвивати навички людей, приймаючи спільні рішення та надаючи ресурси для реалізації програми розвитку.

Багато країн розробили молодіжну політику на основі Всесвітньої програми дій для молоді на 2000 рік. У цьому процесі важливо зазначити, що уряди та молодіжні організації повинні просувати активну та помітну політику обліку гендерної проблематики у всіх галузях політики та програмах. При розробці молодіжної політики, включаючи національний план, уряди та інші зацікавлені сторони можуть враховувати такі рекомендації:

Участь в інклюзивному процесі: залучайте та розширюйте можливості всіх зацікавлених сторін для участі у реалізації та оцінці молодіжної політики, від проектування до розробки. Участь молоді, неурядових організацій, усіх відповідних державних відомств та рівнів, а також агенцій ООН може сприяти політичному успіху. Участь цих зацікавлених сторін допомагає розробляти політику, яка найкраще відповідає потребам та можливостям молоді як населення, а також сприяє підтримці та розумінню цілей політики, необхідних

для реалізації. Основні напрямки участі молоді на місцевому рівні представлено на рис. 3.1.

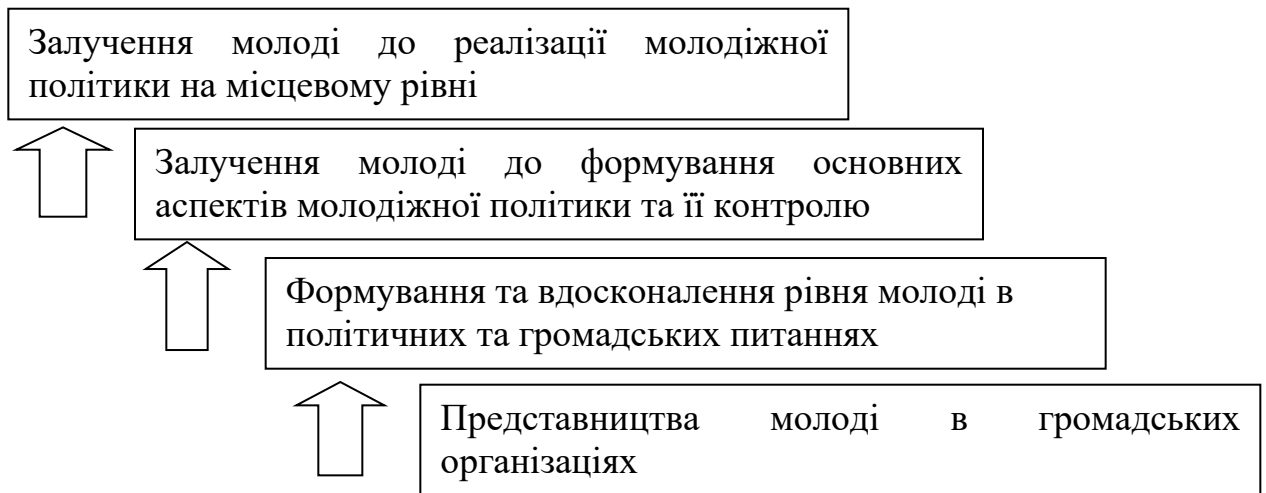

Рис. 3.1. Основні напрямки участі молоді на місцевому рівні

Дізнайтеся про ситуацію і проведіть аналіз потреб: створіть профілі розвитку молоді в країні. Пріоритетні галузі розвитку молоді, включені до WPAУ, можуть використовуватися як спосіб організації цього аналізу. Оскільки розробка молодіжної політики має бути спрямована на забезпечення молодим людям повного здійснення всіх прав людини та основних свобод, ці принципи також мають бути основою для аналізу становища молоді. Щоб отримати точну картину ситуації, що впливає на молодіжну політику, необхідно вести конструктивний діалог з молодими людьми з питань, що впливають на їхнє життя, починаючи з ранніх етапів планування політики і закінчуючи моніторингом та оцінкою. При проведенні оцінки потреб важливо дезагрегувати дані за віком, статтю, проживанням у сільській/міській місцевості, рівнем освіти та доходом домогосподарства, щоб виявити найбільш уразливі групи та відповідним чином розставити пріоритети. Дані про фінансування та витрати часто поділяються на дві категорії: діти та дорослі. Відстеження фінансових ресурсів, призначених молоді, може підвищити ефективність інвестицій.

Виявити вразливі групи: В рамках аналізу потреб та ситуації важливо визначити групи молодих людей, які живуть у вразливому становищі або через поточні обставини, політичні умови, або через довгу історію соціальної ізоляції та дискримінації. WPAУ та міжнародні стандарти в галузі прав людини однаково застосовуються до всіх, але для ефективного дотримання цього принципу осіб, які визначають політику, повинні визначити, чи є молоді люди, які невидимі для існуючих служб чи чий потреби не відображені в самій національній молодіжній політиці. У деяких випадках ігнорування цих груп може стати на заваді довгостроковому національному економічному зростанню. Іноді може знадобитися поглиблений збір даних, щоб зрозуміти становище вразливих молодих людей.

Зрозумійте свої ресурси: потрібно знати, які ресурси доступні і які можна інвестувати в молодих людей. Ресурси можуть включати політику, програми та фінансування з боку урядів, НУО, молодіжних організацій та приватних ініціатив, а також існуючі мережі, досвід та правові рамки. Ресурси також описують час та енергію різних установ та гілок влади, присвячених молоді. Виявлення ресурсів також включає вивчення менш відчутних елементів, таких як фактори, що перешкоджають доступу до послуг, такі як: відсутня або неповна інформація, недоступність та довіра між молодими людьми та постачальниками послуг. По-перше, ресурси визначаються бюджетними асигнуваннями. Необхідно зіставити реальні потреби молодих людей з наявними ресурсами та забезпечити відображення витрат на політику у місцевих та національних бюджетах.

Встановити бюджет для реалізації молодіжної політики: хоча молодіжна політика є міждисциплінарною галуззю розвитку, яка потребує дій з боку кількох відомств, міністерств та відомств. Важливо, щоб утворений центр управління мав конкретний бюджет на реалізацію молодіжної політики. Невиконання цієї умови може призвести до відсутності мотивації у всіх зацікавлених сторін, включаючи

молодіжні групи, які беруть участь у формуванні та розвитку концепції молодіжної політики.

Необхідно враховувати досвід минулих програм: вивчайте минулі успіхи та невдачі. Визначити, яку роботу необхідно документувати, та створити збірку найкращих практик. Багато урядів розробили успішні стратегії та здійснюють різні проекти з розвитку молоді. Ці дослідження та досвід мають бути доступними для всіх органів влади. Обмін досвідом може виходити за рамки уряду, а також включати громадянське суспільство та молодіжні організації.

Мати чітке бачення реалізації молодіжної політики: у цьому контексті корисно розробити національний план дій, що ґрунтується на потребах молоді та наявному бюджеті. Національний план або молодіжна політика мають бути відомими та зрозумілими на національному та місцевому рівнях, щоб створити необхідні політичні та соціальні зобов'язання. Національні стратегії та програми, можливо, потрібно буде перевести на регіональний та/або місцевий рівень та адаптувати до конкретних потреб молоді у цій галузі. Встановлення та підтримка каналів зв'язку покращує відносини з бенефіціарами та особами, які реалізують політику. Ці канали можуть сприяти поширенню інформації, але вони існують і в одному напрямі. Досвід на місцях може збагатити розуміння урядом молодих людей. Політична відданість також необхідна для успішного ухвалення та здійснення національної молодіжної політики. Для інформування громадян про нові програми та існуючі закони, що впливають на їх благополуччя, необхідні інформаційно-пропагандистська діяльність.

Створення інституційної структури, що сприяє реалізації молодіжної політики: створення провідного агентства (або координаційних центрів у різних міністерствах) у рамках ефективної структури для координації молодіжної політики. Розвиток молоді передбачає міждисциплінарний підхід. Провідне агентство забезпечує узгодженість між реалізованими стратегіями та програмами та здійснює координацію між відомствами та міністерствами; Наприклад, деякі

програми можуть вимагати співпраці з міністерствами юстиції, освіти та праці. Агентством може бути міністерство або департамент у складі міністерства, який координує молодіжну діяльність для забезпечення ефективної інтеграції молодіжної політики у планування національного розвитку.

Участь у партнерствах: хоча більшість стратегій, орієнтованих на молодь, очолюється урядом, їх розробка, реалізація та оцінка залежать від участі інших зацікавлених сторін, насамперед: молоді, громадянського суспільства, приватного сектору, батьків, а іноді й агенцій ООН та донорів. Співпраця, інституційна підтримка та партнерство допомагають зміцнювати інвестиції у молодь. Партнерство має керуватися метою просування молоді як цінного активу та ефективного партнера.

Розширюйте знання та вдосконалюйте програми за допомогою моніторингу та оцінки: перевизначайте цілі та завдання, виходячи з нових тенденцій та потреб у житті молодих людей, а також з урахуванням досягнень та недоліків існуючих програм. Моніторинг можна визначити як систематичний пошук високорівневої інформації про програму та її передбачувані результати, тоді як оцінка є набором дій, спрямованих на визначення впливу або цінності програми. Конкретні питання про потреби та сподівання молоді слід включати до національних переписів чи обстежень. Крім того, за допомогою цільових опитувань та досліджень можна розробити якісні показники сприйняття, поглядів та прагнень.

Ефективна політика – активна політика. Тому приділимо особливу увагу вивченню специфіки інноваційних способів формування та реалізації державної молодіжної політики за умов становлення інформаційного суспільства в Україні. У ході нашого дослідження ми виявили, що сучасний стан системної трансформації в Україні можна охарактеризувати як перехід до інформаційного суспільства. Однією з характеристик цієї реальності є інтеграція у світове

співтовариство, засноване на розвитку та поширенні інформаційних та комунікаційних технологій та появі Інтернету.

Тому молодіжна політика в сучасному інформаційному суспільстві має ґрунтуватися на таких основних засадах, які є інноваційними:

- орієнтація на знання;
- цифрове уявлення об'єктів;
- віртуальний характер інформаційного суспільства;
- інтеграція у глобальний світ та мережева взаємодія учасників/об'єктів/суб'єктів;
- особлива мова кіберпростору;
- динамічність, глобальність, наявність суперечностей.

У сучасних умовах глобалізації та поширення інформаційних технологій відбуваються суттєві зміни у сфері соціальної взаємодії у сфері освіти. Останнім часом ця тематика активно вивчається дослідниками з різних галузей: соціальної психології, соціології, філософії, педагогіки та особливо політології. Більшість вчених схиляються до того, що в нашому повсякденному житті відбувається радикальна зміна соціокультурних умов, під впливом яких швидко розвиваються технології. Вони активно знаходять своє застосування в системі освіти через деякий час після появи.

В даний час потреба у безперервній чи неформальній освіті є загально визнаною потребою суспільства, хоча в Європейському союзі вважається одним з основних елементів соціальної взаємодії та соціалізації особистості. На офіційному рівні поняття «неформальна освіта» схвалено міжнародною організацією «ЮНЕСКО», згідно з якою в найбільш успішних країнах європейського простору майже 30-40% населення має неформальну освіту.

Основними відмінностями, які позитивно відрізняють неформальну освіту від формальної (інституційної), є: тривалість; акцент робиться на активну участь

у вихованні самих студентів та у прийнятті ними рішень; робиться акцент на великому значенні проблем та потреб людей як основного мотиву організації навчання; акцент робиться на процесі змін, а також досягненні науково-технічного прогресу; все частіше використовується вплив безпосереднього життєвого досвіду та включення підприємницьких взаємодій.

До важливих заходів щодо розширення практики молодіжного партнерства належить діяльність громадських структур щодо розширення прав та можливостей молоді, у тому числі створення молодіжного парламенту. Специфіка виникнення цього нового типу глобальної реальності знаходиться у центрі уваги світової та вітчизняної наукової та політичної думки протягом кількох десятиліть. Ще один дуже актуальний аспект, який, на наш погляд, потребує осмислення та вивчення більш докладно, стосується специфіки проектування та реалізації молодіжної політики в Україні в умовах інформаційного суспільства. Ця необхідність випливає з існування багатьох некерованих потоків інформації і свідомості підростаючого покоління, що випливає з цього перевантаження.

Іншими інститутами соціалізації та компонентом молодіжної політики, які необхідно переглянути та «модернізувати», є неурядові організації (НУО), потенціал яких в Україні ще не розкритий. Йдеться не про звичайне створення нових НУО, а про їх реструктуризацію, яка має здійснюватися здебільшого на місцевому рівні. Відкриття молодіжних центрів, ініційоване органами місцевого самоврядування, одразу вирішить найважливіші завдання:

Політична соціалізація молоді (через пізнання особливостей роботи органів влади та популяризація становища державних службовців) є кадровим резервом органів місцевого самоврядування. Це призведе до просування молодіжних заходів та ініціатив, пов'язаних із розвитком міської інфраструктури (для фінансування молодіжних проектів, які представляють та захищають молодь, із місцевого бюджету).

При цьому наголосимо, що робота НУО з молоддю має переважно відбуватися у віртуальному просторі шляхом створення офіційних сторінок у соціальних мережах. Використання соціальних мереж дозволяє в короткий термін сповістити необхідну кількість користувачів і за необхідності провести просвітницьку роботу з усіма зацікавленими особами надалі.

Крім того, соціальні мережі дозволяють формувати інформаційні групи, в яких актуальна інформація про всі заходи, пов'язані з інноваційною сферою, може публікуватись централізовано та оперативно. Згодом навколо такої групи сформується активна спільнота, яка самостійно рухається в цьому напрямку. Крім того, така група може стати місцем збору найактивніших і найуспішніших молодих людей, які своїм прикладом зможуть зацікавити молодих новаторів і насамперед допомогти з першими кроками.

Основною перевагою використання віртуального простору є можливість особистого звернення до людини, а значить відсутність психологічних «бар'єрів», які зазвичай виникають при отриманні інформації з інших ЗМІ з мас. Тобто в такій ситуації можна розраховувати на більший інтерес із боку підростаючого покоління. Подібні практики реалізуються у багатьох містах України, де вже створено Об'єднані територіальні громади (ОТГ).

3.2. Розробка регіональної цільової програми вдосконалення молодіжної політики Дніпропетровського регіону

Регіонально орієнтована соціальна програма «Молодь Дніпропетровської області» на 2022-2026 роки виходить із необхідності реалізації та розвитку потенціалу молоді регіону, її участі та інтеграції у суспільне життя, тим самим розвиваючи її свідомість на основі соціальних та державних цінностей та відповідальної громадянськості, надасть молоді можливості для успішної

реалізації та соціалізації, підвищить рівень її громадянських навичок, здатність бути самостійними, стабільними, активними, патріотично налаштованими учасниками та відповідальними у суспільному житті.

Програма ґрунтується на аналізі стану та проблем розвитку молоді в регіоні, результатах попередніх програм, а також враховує вимоги та перспективи програми, визначені у документах ООН, Європейського Союзу та Ради Європи, регулюють принципи розробки молодіжної політики.

У регіоні є позитивний досвід вирішення актуальних молодіжних проблем. За результатами реалізації цільової регіональної соціальної програми «Молодь Дніпропетровської області» на 2012-2021 роки, затвердженої постановою Дніпропетровської обласної ради від 3 лютого 2012 р. № 239-11/VI, реалізовано реалізацію державної молодіжної політики в регіоні, забезпечення кваліфікованими кадрами структурних молодіжних підрозділів міських, сільських та сільських територіальних громад області, професійний рівень яких підвищився, зокрема, реалізується програма «Молодіжний працівник». реалізуються громадські молодіжні організації, студентські самоврядування, благодійні установи та інші інститути молодіжної співпраці, зростає кількість молодіжних консультаційних центрів та консультативних рад, молодіжних центрів.

При цьому необхідно вирішити такі питання:

– низька участь молоді у громадському житті, у діяльності інститутів громадянського суспільства, у тому числі громадських молодіжних та дитячих організацій, а також у студентських органах, волонтерських програмах та процесах прийняття рішень, пов'язаних із вирішенням проблем молоді;

– низька поінформованість молоді, особливо молоді з інвалідністю, щодо своїх прав, обов'язків та можливостей для розвитку власного потенціалу та самореалізації у своїй територіальній громаді, регіоні та в Україні загалом;

- низький рівень активності молоді у політичному житті країни як на державному, так і на регіональному та місцевому рівнях;
- недостатня мобільність молоді (усередині України та між різними країнами);
- слабкі цивільно-правові навички, у тому числі щодо дотримання правових норм, норм прав людини, особливо толерантного ставлення та взаємної поваги;
- невелика кількість молоді, яка вважає корупцію та непотизм етично неприйнятними способами вирішення побутових проблем та життєвих перешкод;
- підготовка молоді до сімейного життя, не відповідальне ставлення молоді до планування сім'ї та власного репродуктивного здоров'я;
- недостатньо розвинені навички здорового способу життя та розуміння важливості комплексної турботи про фізичне та психологічне благополуччя;
- низький рівень соціалізації, реінтеграції та адаптації молоді, яка проживає у важких життєвих умовах, уразливих та маргіналізованих груп суспільства, зокрема молоді з обмеженими можливостями здоров'я;
- недостатня соціально-психологічна адаптація молоді, яка мешкає на тимчасово окупованих територіях, до соціокультурного простору України;
- низький рівень навичок, необхідних молоді для усвідомленого вибору та розвитку кар'єри, підприємницької діяльності, розвитку лідерських якостей.

Тому необхідно визначити пріоритетні завдання програми, які забезпечать інтеграцію молоді у суспільне життя, підвищення її свідомості, почуття відповідальності, мобільності, економічної активності, життєздатності, самостійності та продуктивності. Тому що, коли молоді люди здорові, мають громадянські цінності та навички, мають улюблену роботу, мають можливості для особистісного зростання, вони не тільки дбають про свій добробут та благополуччя своєї сім'ї, а й мають готові присвятити свій час розвитку своєї

місцевої спільноти, свого села чи міста, країни загалом. Це може посилити почуття причетності до процесів, що відбуваються в Україні, та збільшити довіру до інститутів публічної влади.

Для вирішення цих завдань необхідно розробити програму, пріоритетні завдання якої виконують усі зацікавлені сторони: органи державної влади та місцеві спільноти, інститути громадянського суспільства, інститути та фахівці, які працюють із молоддю тощо.

Порівняно з попередньою програмою, термін дії якої закінчився в 2021 році, нова програма включатиме завдання, що поєднують у собі вже ефективно реалізовані інструменти і ті, які потребують вдосконалення, а також реалізацію принципово нових і сучасних підходів у роботі з молоддю.

Метою програми є створення можливостей для зростання та розвитку потенціалу молоді регіону, їхньої участі та інтеграції у суспільне життя.

Оптимальний шлях вирішення проблеми – використовувати оновлені концептуально сучасні підходи та використовувати широкий спектр інноваційних механізмів та інструментів, що впроваджуються для роботи з молоддю, поширюючи найкращий досвід останніх років та дотримуючись рекомендацій України та експертів, молодіжного сектору, Ради Європи, використання досвіду молодіжної роботи країн Євросоюзу, реалізуються рекомендації ООН щодо просування молодих громадян у всіх сферах життя.

Таким чином можна забезпечити наступне. Посилення ролі та відповідального ставлення органів державної влади та місцевого самоврядування та організацій-партнерів у реалізації пріоритетних завдань програми, інтенсифікація міжгалузевого співробітництва, обмін досвідом між собою щодо самодосягнення та розвитку потенціалу молодіжного регіону;

Поширення існуючих моделей та впровадження нових моделей розвитку, інтеграції та участі молоді у суспільному житті з використанням цифрових

інструментів та з урахуванням реформи місцевого самоврядування та організації територіальної влади;

Розвиток громадянського суспільства, впровадження громадянської освіти на всіх рівнях, поширення неформальної освіти;

Впровадити інклюзивний підхід та забезпечити рівні права та доступ до послуг та можливостей, інформації для різних категорій молоді, в основному для молодих людей з інвалідністю.

Найкращий спосіб – розробити та затвердити навчальну програму та застосувати цілісний підхід, який має охоплювати ключові аспекти життя молодих людей.

Фінансування програми здійснюється з обласного бюджету та інших джерел, які не заборонені законодавством (рис. 3.2).

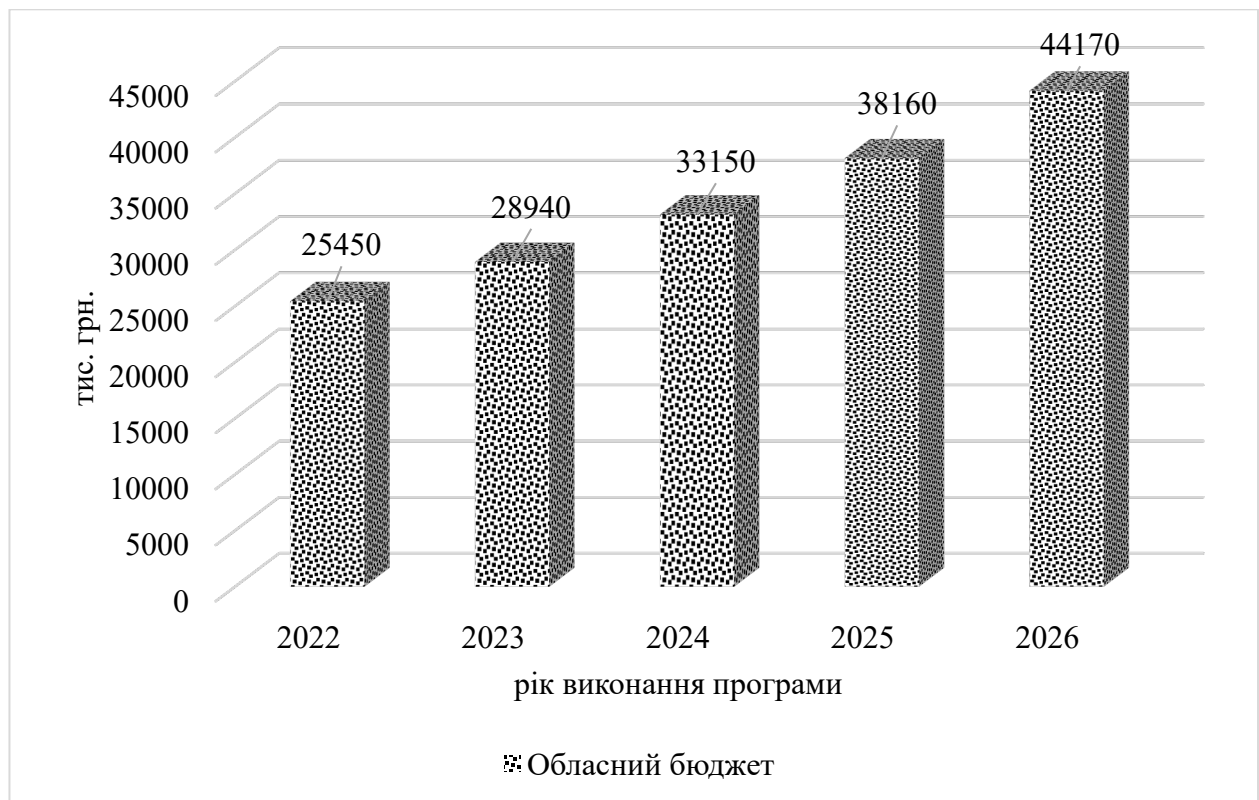

Рис. 3.2. Надання ресурсів регіональної цільової програми щодо вдосконалення молодіжної політики Дніпропетровської області

Розмір видатків, необхідних для реалізації програми визначається щорічно з урахуванням можливостей обласного бюджету при формуванні його показників

Програму буде реалізовано в один етап у 2022-2026 роках.

Ключовими завданнями та заходами даної програми є:

- підвищення рівень підготовки молоді, у тому числі щодо громадянства;
- підвищення рівень культури волонтерства серед молоді;
- активізація участі молоді у процесах прийняття рішень;
- посилення соціальної згуртованості молоді;
- проведення програми з навчання фахівців, які працюють із молоддю, у тому числі програму «Молодіжний працівник»;
- забезпечити роботу молодіжних центрів;
- сприяти створенню умов розвитку потенціалу інститутів громадянського суспільства;
- проведення експертно-аналітичних, інформаційних та підсумкових оціночних заходів;
- здійснення молодіжної співпраці.

Показники ефективності регіональної цільової програми представлені у таблиці 3.2.

Запуск програми забезпечить наступне:

- збільшення кількості молодих людей, які беруть участь у неформальній освітній діяльності та усвідомлюють необхідність навчання протягом усього життя;
- підвищить рівень компетентності молоді та молодіжних працівників регіону (знання, навички, вміння та ін.), у тому числі фінансову та цифрову грамотність, медіаграмотність, правоздатність молоді брати активну участь у

громадському житті спільноти з метою професійного розвитку та підприємництва;

Таблиця 3.2

Кількісні показники ефективності регіональної цільової програми
удосконалення молодіжної політики Дніпропетровської області

Напрямок програми	Показник	Разом за програмою	Значення показника за роками				
			2022	2023	2024	2025	2026
1. Підвищення рівня компетентностей молоді, у тому числі громадянських	Кількість проведених заходів	285	57	57	57	57	57
	Кількість залучених осіб	35500	7100	7100	7100	7100	7100
2. Підвищення рівня культури волонтерства серед молоді	Кількість проведених заходів	35	7	7	7	7	7
	Кількість залучених осіб	3250	650	650	650	650	650
3. Активізація залучення молоді до процесів ухвалення рішень	Кількість проведених заходів	140	28	28	28	28	28
	Кількість залучених осіб	16750	3350	3350	3350	3350	3350
4. Зміцнення соціальної згуртованості молоді	Кількість проведених заходів	65	13	13	13	13	13
	Кількість залучених осіб	41250	8250	8250	8250	8250	8250
5. Виконання програм для підготовки фахівців, які працюють з молоддю, у тому числі програми „Молодіжний працівник”	Кількість проведених заходів	60	12	12	12	12	12
	Кількість залучених осіб	1500	300	300	300	300	300
6. Забезпечення функціонування молодіжних центрів	Кількість проведених заходів	125	25	25	25	25	25
	Кількість залучених осіб	6250	1250	1250	1250	1250	1250
7. Сприяння створенню умов для розвитку спроможності інститутів громадянського суспільства	Кількість проведених заходів	125	25	25	25	25	25
	Кількість залучених осіб	13500	2700	2700	2700	2700	2700
8. Здійснення експертно-аналітичних, інформаційних та підсумкових оціночних заходів	Кількість проведених заходів	40	8	8	8	8	8
	Кількість залучених осіб	11375	2275	2275	2275	2275	2275

9. Здійснення молодіжного співробітництва	Кількість проведених заходів	10	2	2	2	2	2
	Кількість залучених осіб	100	20	20	20	20	20

- збільшити кількість молодих людей, які дбають про своє здоров'я;
- збільшити кількість молодих людей, які мають знання та навички в галузі планування сім'ї та репродуктивного здоров'я;
- підвищити обізнаність суспільства про потреби молодих людей, у тому числі молодих людей з обмеженими можливостями, та підвищити рівень їхньої інтеграції;
- збільшити кількість молодих людей, які беруть участь у діяльності організацій громадянського суспільства та молодіжних центрів, які мають досвід волонтерської діяльності та участі у процесах прийняття рішень;
- збільшити рівень проінформованості молоді про форми безпосередньої участі у громадському житті;
- підвищити рівень часті у проектах молодіжного обміну у партнерстві з іншими країнами та міжнародними організаціями;
- забезпечити навчання, зокрема за програмою молодіжних лідерів, представників інститутів громадянського суспільства та фахівців, які працюють із молоддю;
- забезпечити набуття відповідних навичок для підвищення рівня працездатності та якості діяльності представників молодіжних центрів.

3.3. Удосконалення соціальної складової молодіжної політики

В Україні загострюються соціальні проблеми через поточну соціально-економічну кризу. Особливо вразлива у цій ситуації молода сім'я. Для

регулювання стабільного функціонування молодих сімей державою створено велику правову базу, створено розгалужену мережу соціальних служб, реалізовано різноманітні соціальні програми.

Державна соціальна політика для молодих сімей в Україні постійно змінюється та вдосконалюється. Так, у 2019 р. прийнято ухвалу Кабінету Міністрів України «Деякі проблеми соціальної підтримки багатодітних сімей», у 2020 р. прийнято постанову Кабінету Міністрів України «Деякі проблеми одноразової підтримки на користь дітей». Допомоги при народженні дитини були змінені та уточнені. Крім того, постановою Кабінету Міністрів України «Окремі питання, пов'язані з наданням послуг з догляду за дітьми віком до трьох років» запроваджено інноваційний вид соціальної допомоги – «муніципальна няня». Це додаткова фінансова підтримка державою молодих сімей. При цьому важливо оцінити інноваційні підходи державної соціальної політики щодо підтримки молодих сімей з метою їх оптимізації відповідно до потреб та завдань час.

З 2019 року в Україні впроваджено інноваційну форму соціальної допомоги – «муніципальну няню». Державний проект «Муніципальна няня» має три цілі. По-перше, це підтримка сімей, де народжуються діти. З початку реалізації цієї програми і до її завершення у 2020 році ця допомога виплачувалася незалежно від того, чи працює мати чи перебуває у відпустці для догляду за дитиною до трирічного віку. Неповоротна допомога прив'язана до прожиткового мінімуму дитини. Це було на додаток до щомісячної сімейної допомоги, яку жінка незалежно від обставин отримує до досягнення дитиною трирічного віку. Ця допомога виплачується Департаментом соціального захисту населення наприкінці кожного місяця та автоматично коригується щороку відповідно до прожиткового мінімуму дітей віком до шести років, встановленого на 1 січня кожного року. Друга мета - підтримка жінок працездатного віку, які працюють нянями. Няня рідко офіційно зареєстрована як член сім'ї. Це взагалі тіньова робота, не вигідна тим, хто ще не досяг пенсійного віку. І ринок праці показує, що

нянями переважно наймають тих, кому до пенсії залишилося п'ять і більше років. Тому держава, дбаючи про гідну пенсію для цих жінок, пропонує офіційне працевлаштування щодо догляду за дітьми.

Насправді мати самостійно обирає няню, укладає із нею цивільно-правовий договір, який вимагає нотаріального посвідчення. Потім слід подати документи до Мінсоцзахисту населення для оформлення компенсації за послугу «муніципальна няня». Жінка, яка шукає офіційну роботу в сім'ї з догляду за дітьми, повинна оформити ФОП (ІІ 97,00 КВЕД, 88,91 КВЕД / юрособа-підприємець КВЕД 78,20, КВЕД 85,10) та відкрити рахунок у банку, на який надходить його заробітня плата. Якщо жінці зараз 55 років, пенсійний вік становить 60 років за наявності в неї 30-річного страхового стажу. Але якщо вона має всього 25 років стажу у страхуванні, то проект «муніципальна няня» дозволяє їй за 5 років вкластися у свій стаж у страхуванні, офіційно отримувати зарплату рівну середній по Україні та вийти на пенсію на три роки раніше. Оскільки більшість нянь в Україні – жінки працездатного віку, оформлення стосунків із батьками також буде корисним для отримання житлової субсидії. Адже офіційно безробітні громадяни мають право на допомогу лише за умови сплати відрахувань на соціальне страхування. А у разі відкриття соцстрахової компанії одноразовий соціальний внесок сплачується щомісяця та впливає на збільшення страхового стажу такої особи. Третє завдання – захистити сім'ї від несумлінних нянь. Офіційне оформлення відносин між батьками та нянями принесе відповідальність та довіру обом сторонам. Офіційне працевлаштування дає няні впевненість у завтрашньому дні, а матері впевненість у тому, що її дитина у надійних руках.

Послугами з догляду дітей зазвичай користуються сім'ї, де потенційний дохід члена сім'ї, що доглядає дитину, перевищує чи наближається до витрат за няню. Таким чином, ця послуга обслуговує сім'ї із середнім та високим рівнем доходу. Така державна компенсація не допоможе покращити становище

малозабезпечених сімей, які не мають змоги оплачувати послуги няні. При цьому зазначимо, що кошти на фінансування програми мають надходити за рахунок субсидії з державного бюджету на виплату соціальної допомоги (сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, особам, які не мають пенсійного, інваліди, діти-інваліди та ін.). Фактично програма фінансуватиметься за рахунок бюджетних коштів, призначених для малозабезпечених верств населення. Грошова компенсація батьків за послуги муніципальної няні розраховується на основі співфінансування з державного та міського бюджету: 25% – з державного бюджету, 15% – з обласного бюджету та 60% – з муніципального бюджету.

Проаналізувавши практичне значення послуги «муніципальна няня», ми дійшли висновку, що в постанові Кабінету Міністрів України «Деякі проблеми надання послуги «муніципальна няня» для дітей віком до трьох років» не передбачено методів контролю за її виконанням.

Так, у муніципального постачальника послуг няньки не було обмежень. Тільки після відкриття ПФО з КВЕД 97 або 88 або при відкритті ПФО провайдер укладає договори на надання послуг із десятьма і більше користувачами послуги, додаючи відповідний КВЕД. Іноді одна людина дбала про 25 дітей одночасно.

Тому ми запитали, як таке можливо і дійшли висновку, що постачальник послуги «муніципальна няня» укладає договір лише на надання послуг, але при цьому не надає жодних послуг, а лише повертає частину послуги одержувачу коштів, що перераховуються користувачем за нібито надані послуги, оскільки отримання оплати за послуги няні є основною вимогою до держави щодо компенсації цих витрат.

Таким чином, наведений вище висновок передбачає, що зловживання мають місце з боку постачальників послуг «муніципальна няня», а бенефіціари послуг сприяють цьому. Адже уряд з цим пілотним проектом мав зовсім іншу мету, а саме вивести з тіні людей, які працюють нянями без офіційної реєстрації, і застрахувати сім'ї від недобросовісних нянь. Проблема тіньової економіки

гостра в Україні з моменту здобуття незалежності, оскільки проведені реформи не принесли очікуваних результатів. Навпаки, «вони сприяли розквіту бюрократичного державного апарату, що існував, відсутності нормативно-правової бази в економічній сфері, що призвело до того, що українська економіка пішла в тінь» [18].

Саме тому ми відстежили такі негативні явища як «фіктивна няня». Вважаємо за доцільне дати наступні рекомендації щодо вдосконалення та доопрацювання постанови Кабінету Міністрів України «Деякі проблеми з наданням послуг з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня»»:

- роз'яснити, що громадська нянька, яка є індивідуальним підприємцем, не може доглядати більш ніж трьох дітей одночасно;

- запровадити єдиний реєстр одержувачів та постачальників соціальних послуг «Муніципальна няня» - автоматизована система полегшить організацію роботи з надання соціальних послуг.

- компенсація за послуги «муніципальної няні» повинна відшкодовуватися одержувачам послуг «муніципальної няні» за умови, що кожен із батьків працює.

Було внесено зміни та доповнення до Постанови Кабінету Міністрів України з окремих питань надання послуг з догляду за дітьми до трьох років «муніципальна няня» від 30 січня 2019 р. № 68 (зі змінами), в якій чітко зазначено вимоги до постачальників послуг та одержувачам, а саме:

- винагорода за послугу «Муніципальна няня» надається за умови, що обидва батьки працюють або один із батьків є інвалідом I або II групи або здійснює догляд за дитиною-інвалідом;

- муніципальна няня - фізична особа-підприємець може одночасно доглядати лише за трьома дітьми, а штатна няня - за десятьма дітьми.

Зазначимо, що згідно з циклом державної політики важливим етапом реалізації державної політики є її моніторинг, а також «оцінка державної

політики щодо перевірки її ефективності, яка в залежності від результатів оцінки може призвести до продовження державної політики». Відповідно, рекомендації щодо вдосконалення та доопрацювання постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання, пов'язані з наданням послуг з догляду за дітьми до трирічного віку, «муніципальна няня»», що призвело до змін рішення у 2020 році, які мають бути позитивно оцінені: після вищезгаданих змін указу від 30 вересня 2020 року лише 45 осіб мали право користуватися цією послугою, що відповідає лише 3,6% користувачів з моменту набрання чинності попереднім указом.

Для підвищення ефективності системи соціальної допомоги необхідно реалізувати такі заходи: створення єдиної бази даних та реєстру одержувачів усіх видів соціальної допомоги; Створення унікальної бази індивідуальних підприємців, які надають послуги «муніципальної няні», що дозволить запобігти зловживанням з боку постачальників послуг.

Висновки до третього розділу

1. Виявлено, що реалізація молодіжної політики залежить від політичної системи, яка сформована в державі. Формування моделі національної молодіжної політики в Україні має ґрунтуватися на синергії всіх представлених вище моделей. Така синтетична модель має враховувати всі категорії молоді, мати державну правову та соціальну підтримку та захист, налагоджені та зрозумілі механізми взаємодії з органами влади, сучасну нормативну базу, змішане фінансування (державне, міжнародне, місцеве), інноваційне впровадження механізмів, самостійність молоді у вирішенні проблем.

2. З метою вирішення проблем молодіжної політики розроблено програму вдосконалення молодіжної політики регіону, першочергові завдання якої виконують усі зацікавлені сторони: органи державної влади та органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, органи та фахівці, які

працюють з молоддю тощо. При цьому будуть враховувати потреби, інтереси та можливості всіх категорій молоді, нові тенденції та виклики сучасного світу, що допоможе усунути бар'єри, що заважають молодим людям брати участь у житті суспільства. Метою програми є створення можливостей для розвитку потенціалу молоді регіону, їхньої участі та інтеграції у суспільне життя.

3. Програма вдосконалення молодіжної політики триває в період 2022-2026 рр. Фінансування програми здійснюється з обласного бюджету та інших джерел, які не заборонені законодавством. Розмір видатків, необхідних для реалізації програми встановлюється щорічно з урахуванням можливостей обласного бюджету при визначенні його показників. Програма забезпечить: підвищення рівня компетенцій молоді області для активної участі у громадському житті з метою професійного розвитку; збільшення кількості молодих людей, які беруть на себе відповідальність за своє здоров'я; підвищення обізнаності суспільства про потреби молоді, у т.ч. молодих людей з обмеженими можливостями; інформування молоді про форми участі у громадському житті; надбання відповідних компетенцій для підвищення рівня працевдатності та якості діяльності представників молодіжних центрів та ін.

4. Ініціатива уряду України щодо надання соціальної послуги «муніципальна няня» зарекомендувала себе позитивно. Проте, з метою уникнення спекуляцій та для підвищення ефективності системи соціальної допомоги необхідно реалізувати такі заходи: створення єдиної бази даних та реєстру одержувачів усіх видів соціальної допомоги; створення єдиної бази індивідуальних підприємців, які надають послуги «муніципальної няні», що дозволить запобігти зловживанням з боку постачальників послуг.

ВИСНОВКИ

1. Визначено, що молодь виступає як центральним об'єктом управлінського впливу з боку органів державного управління, так і активним, гнучким і потужним ресурсом і потенціалом для соціально-економічних і політичних дій. Під державною молодіжною політикою ми розуміємо систему інститутів державного управління, складовими якої виступають різні елементи (освітньо-педагогічні, політико-правові, інституціонально-організаційні та фінансові та ін.) та яка має чинний вплив на молодь як на унікальне явище суспільства, щоб максимально використовувати молодь як потенціал та ресурс для досягнення цілей управління.

2. Основними завданнями національної молодіжної політики є координація зусиль соціальних інститутів та громадських організацій, які працюють із молоддю; вивчення умов життя та розвитку молодого покоління, а також створення умови для зміцнення правових та матеріальних гарантій реалізації прав і свобод молодих громадян для їхнього всебічного виховання та розвитку; сприяти реалізації творчого потенціалу молоді, заохочувати її ініціативи та діяльність з питань національно-культурного відродження країни, розвитку традицій та національної самосвідомості; участь молодих спеціалістів у покращенні економічного розвитку країни; забезпечення соціальних послуг для фізичного та розумового розвитку, професійної підготовки та освіти, підвищення кваліфікації кожної молодої людини.

3. Департамент освіти і науки є складовим елементом Дніпропетровської облдержадміністрації, який формується головою облдержадміністрації, входить до її складу та організує виконання покладених на неї завдань в області. Метою діяльності відділу є реалізація державної політики у сфері освіти та науки, інноваційної діяльності в Дніпропетровській області, реалізація законодавства про право на здобуття формальної освіти на всіх рівнях, а також позашкільна та

післявузівська освіта в муніципальних та державних освітніх установах, контроль за дотриманням законодавства про освіту в освітніх установах, які знаходяться у віданні адміністрації та делеговані повноваження відділу, що забезпечують реалізацію освітніх та наукових програм розвитку регіону.

4. Основні завдання молодіжної політики Дніпропетровської області визначені таким чином: організація профорієнтації, управління дипломами про вищу освіту для студентів, які готуються до роботи в державній службі; визначення рівня підготовки, перепідготовки та розвитку майбутніх кадрів; навчання та розвиток старшого, середнього та допоміжного персоналу; підготовка та відбір молодих спеціалістів для складу резерву керівників організацій та установ. Визначено основні пріоритети молодіжної політики, такі як: безпека та стійкість; здоровий спосіб життя; потенційний розвиток; інтеграції у світі.

5. Виявлено, що реалізація молодіжної політики залежить від політичної системи, яка сформована в державі. У країнах Північної Європи, наприклад, переважають універсалізм та довіру до інститутів громадянського суспільства. Країни Центральної Європи наголошують на державному протекціонізмі та боротьбі з безробіттям з урахуванням усіх категорій молоді. Німецька модель за її принципами соціальної відповідальності вважається найбільш ефективною моделлю розробки та реалізації молодіжної політики. Формування моделі національної молодіжної політики в Україні має ґрунтуватися на синергії всіх представлених вище моделей. Така синтетична модель має враховувати всі категорії молоді, мати державну правову та соціальну підтримку та захист, налагоджені та зрозумілі механізми взаємодії з органами влади, сучасну нормативну базу, змішане фінансування (державне, міжнародне, місцеве), інноваційне впровадження механізмів, самостійність молоді у вирішенні проблем.

6. З метою вирішення проблем молодіжної політики розроблено програму вдосконалення молодіжної політики регіону, першочергові завдання якої виконують усі зацікавлені сторони: органи державної влади та органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, органи та фахівці, які працюють з молоддю тощо. При цьому будуть враховувати потреби, інтереси та можливості всіх категорій молоді, нові тенденції та виклики сучасного світу, що допоможе усунути бар'єри, що заважають молодим людям брати участь у житті суспільства. Метою програми є створення можливостей для самореалізації та розвитку потенціалу молоді регіону, їх участі та інтеграції у суспільне життя.

7. Програма вдосконалення молодіжної політики триває в період 2022-2026 рр. Фінансування програми здійснюється з обласного бюджету та інших джерел, які не заборонені законодавством. Розмір видатків, необхідних для реалізації програми встановлюється щорічно з урахуванням можливостей обласного бюджету при визначенні його показників. Програма забезпечить: підвищення рівня компетенцій молоді області для активної участі у громадському житті з метою професійного розвитку та підприємництва; збільшення кількості молодих людей, які беруть на себе відповідальність за своє здоров'я; підвищення обізнаності суспільства про потреби молоді, у тому числі молодих людей з обмеженими можливостями; інформування молоді про форми безпосередньої участі у громадському житті; надбання відповідних компетенцій для підвищення рівня працездатності та та ін.

8. Ініціатива уряду України щодо надання соціальної послуги «муніципальна няня» зарекомендувала себе позитивно. Проте, з метою уникнення спекуляцій та для підвищення ефективності системи соціальної допомоги необхідно реалізувати такі заходи: створення єдиної бази даних та реєстру одержувачів усіх видів соціальної допомоги; створення єдиної бази індивідуальних підприємців, які надають послуги «муніципальної няні», що дозволить запобігти зловживанням з боку постачальників послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко І. Взаємодія суб'єктів формування і реалізації молодіжної політики в Україні: вибір моделі. *Аспекти публічного управління*. 2017. Том 5, № 1-2 (39-40). С. 19-25.
2. Артеменко І. Суб'єктні моделі взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у процесі формування і реалізації молодіжної політики. *Актуальні проблеми державного управління*. Київ, 2017. Вип. 1. С. 43-47.
3. Баглик В.С. Підходи до формулювання поняття державної молодіжної політики як особливого напрямку діяльності Української держави. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 1 (48). С. 20-24.
4. Банар О. В. Конституційно-правовий аналіз державної молодіжної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 7. С. 32-36.
5. Біла Д.О. Визначення ролі молоді в суспільстві в умовах політичної невизначеності й особливості формування державної молодіжної політики. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. Вип. 3. С. 64-70.
6. Біляєв Я.М. Кадрове забезпечення державної політики щодо забезпечення соціальної мобільності молоді. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 9. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2019/21.pdf. (дата звернення: 11.12.2022).
7. Близнюк В.В., Яценко Л.Д. Молодіжна зайнятість в Україні: виклики та шляхи їх подолання. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2019. № 1-2 (58). URL: <https://ipk-education.com/wp-content/uploads/2019/11/1-2-do-druku2.pdf#page=18>. (дата звернення: 20.12.2022).

8. Бондаренко Д.П. Державно-приватне партнерство як інноваційний інструмент реалізації державної політики зайнятості молоді на регіональному рівні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 3. С. 61-68.
9. Бондаренко Д.П. Формування та проведення державної політики зайнятості молоді на регіональному рівні в Україні (1991 – 2020 рр.). *Демократичне врядування*. 2020. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRNDeVr_2020_1_6. (дата звернення: 11.12.2022).
10. Бородін Є. І. Європейські структури та програми з питань молоді, *Аспекти публічного управління*. 2014. № 9-10. 36-41 с.
11. Бородін Є. І. Історія формування державної молодіжної політики в Україні (1991-2004 рр.): монографія. Дніпропетровськ: Герда, 2006. 472 с.
12. Бородін Є. І., Жданова І. А., Жданова І. С. та ін. Вдосконалення шляхів залучення молоді до державного управління та державної служби. Київ: Держ. ін-т розвитку сім'ї та молоді, 2006. 112 с.
13. Буяк Б. Молодь як особлива соціально-демографічна група в умовах становлення соціальної правової держави та громадянського суспільства. *Наукові записки*. 2018. № 36. С. 198-209.
14. Васильєв А.О. Організаційно-функціональний механізм реалізації державної молодіжної політики в Україні: основні напрями вдосконалення. *Державне будівництво*. 2019. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRNDeVu_2019_1_16. (дата звернення: 15.12.2022).
15. Гринчишин С.С. Молодіжна політика в Україні в сучасних умовах суспільного розвитку. *Менеджер*. 2019. № 1. С. 143-149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRNzNzhm_2019_1_15. (дата звернення: 11.12.2022)
16. Гринчишин С.С. Реформування молодіжної політики України на основі європейського досвіду. *Економіка та держава. Серія: Державне управління*. 2019. № 3. С. 23-26.

17. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні». *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2859-12#Text>. (дата звернення: 04.12.2022).
18. Державна молодіжна політика в Україні - 2020. Міністерство молоді та спорту України. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/148/Molodizhna_politiika_v_Ukrayini.pdf. (дата звернення: 04.12.2022).
19. Державне управління : підручник : у 2 т. / ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін [та ін.]. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
20. Драпушко Р.Г., Горінов П.В., Філик Н.В. Формування молодіжної політики в умовах демографічних викликів сучасної України. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2022. № 1. С. 27-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2022_1_6. (дата звернення: 11.12.2022).
21. Єфіменко Л., Ортіна Г. Соціальна когезія як основа формування молодіжної політики України. *Гілея: науковий вісник*. 2020. Вип. 157(2). С. 39-43. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2020_157\(2\)_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2020_157(2)_9). (дата звернення: 11.12.2022).
22. Жужа Л., Великжаніна Д. Особливості реалізації української державної молодіжної політики в умовах децентралізації. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2021. Вип. 38. С. 156-162.
23. Жужа Л.О. Молодіжна політика в Україні: сучасний стан і шляхи реформування. *Регіональні студії*. 2019. № 19. С. 41-46.
24. Захарін С.В., Коваленко Д.І. Оптимізація фінансово-економічного механізму реалізації державної молодіжної політики в умовах сталого розвитку людського потенціалу. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2020. № 4(2). С. 109-114.

25. Іваній О.М. Законодавчі та інституційні засади молодіжної політики в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 2. С. 633-637.
26. Карнаух А. А. Молодіжна політика: проблеми та перспективи. *Віче*. 2007. № 18. С. 47-48.
27. Кіндрат Л.Р. Класифікаційна та видова структура основних форм участі молоді в публічному управлінні. *Зб. наук. пр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України*. 2018. Вип. 2. С. 144-158.
28. Коваль Г. В. Вплив молодіжних громадських організацій на формування та реалізацію державної молодіжної політики. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*. С. 74-79 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyptp_2013_2_15 (дата звернення: 11.11. 2022).
29. Коваль Г. В. Розвиток державної молодіжної політики: теорія, методологія, механізми реалізації: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 432 с.
30. Коваль Г. Роль молодіжних громадських організацій у формуванні та реалізації державної молодіжної політики Наукові праці: Науково-методичний журнал. *Державне управління*. 2013 42 с.
31. Коваль Г. Сутність державної молодіжної політики Наукові праці : Науково-методичний журнал. *Державне управління*. 2011 Том 159. Випуск 147, 62 с.
32. Кожушко Н. Теоретико-методологічні засади формування моделей державної молодіжної політики (державно-управлінський аспект). *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 41. С. 97-104.
33. Коляда Н., Кравченко О. Молодіжна робота як засіб неформальної громадянської освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2019. Вип. 1. С. 72-79.

34. Конституційні права молоді в Україні: методичні рекомендації: Головне територіальне управління юстиції у Донецькій області. Краматорськ. 2016. 54 с.
35. Корпач Н., Сидорук І. Основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні: соціально-педагогічний аспект. *Педагогічний часопис Волині*. 2016. № 2. С. 30-34.
36. Костюкевич А.М., Костюкевич Р.М., Антонюк С.Ю. Розвиток молодіжної політики в сільських громадах. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2020. Вип. 4. С. 112-120.
37. Краснопольська Т. М. Механізм реалізації молодіжної політики. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія: Політичні науки*. 2019. № 4. С. 47-52.
38. Левченко Н., Калюженко А. Соціальні аспекти молодіжної політики в Україні. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2020. Вип. 2. С. 26-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRNsrso_2020_2_5. (дата звернення: 11.12.2022).
39. Махсма М.Б., Чуб О.В. Активна політика зайнятості молоді України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 1. С. 238-244.
40. Мельник О.М., Лисенко С.О., Комнатний С.О. Державна молодіжна політика: міжнародні та національні стандарти. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Юридичні науки*. 2021. № 11(2). С.
41. Морозюк Н.В., Костик А.М. Оцінка правових умов реалізації державної молодіжної політики в Україні. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019. № 2. С. 25-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRNdrp_2019_2_7. (дата звернення: 11.12.2022).
42. Мудрак А. Сучасні підходи до оцінки ефективності діяльності державних службовців. *Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації: Матеріали 10-ї Всеукраїнської наук.-практ. конф.* (Дніпро, 8-

- 9.11.2022: тези доповідей (Том 2)). Дніпро: Поліграфічний відділ ДДАЕУ, 2022. С. 33-36.
43. Овчар О.М., Галаган М.О. Сучасні тенденції молодіжної Політики Європейського Союзу: досвід для України. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/eioumals/tppd/20107/zmist/R_2/11Ovchar.pdf. (дата звернення: 24.11.2022).
44. Палагнюк Ю.В., Білас О.М. Удосконалення державної соціальної політики щодо молодих сімей (на прикладі соціальної послуги «муніципальна няня»). *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2021. № 2. С. 150-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtu_2021_2_21. (дата звернення: 15.12.2022).
45. Перевалова Л.В., Лисенко І.В., Лисенко А.М. Проблеми працевлаштування молоді на сучасному етапі розвитку українського суспільства. *Вісник ЛДУВС ім. Дідоренка*. 2019. Вип. 2 (86). С. 28-35.
46. Пеша І. Напрями та завдання молодіжної політики на рівні територіальної громади. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2019. Вип. 3(42). С. 98-103.
47. Пеша І. Програма «молодіжний працівник» як дієвий інструмент реалізації молодіжної політики в Україні. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2021. Вип. 2. С. 173-184.
48. Полторак Л.Ю. Міжнародний та вітчизняний досвід державної політики формування активної громадянської позиції молоді. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2021. № 12. С. 454-475.
49. Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні : Декларація. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2859-12#Text> (дата звернення: 04.12.2022).

50. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 23 березня 2000 року № 1613-III (1613-14). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12> (дата звернення: 04.12.2022).
51. Смокова Г. Державна молодіжна політика в Україні: поняття та сутність. *Evropský politický a právní diskurz*. 2019. Sv. 6, Vyd. 5. С. 137-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpopr_2019_6_5_21. (дата звернення: 15.12.2022).
52. Співак Я.О., Гончар Л.В. Державна політика із соціального захисту прав молоді в Україні: реалії та перспективи. *Науковий вісник Донбасу*. 2019. № 1-2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2019_1-2_16. (дата звернення: 11.12.2022).
53. Становище молоді в Україні. Аналітичний звіт, складений Робочою групою ООН у справах молоді. Київ, 2019. URL: <http://www.un.org.ua/images/documents/4790/THE%20STATE%20>. (дата звернення: 04.12.2022).
54. Стройко Т.В., Парнак С.Ю., Колесніков М.О., Кривцов А.О. Формування молодіжної політики Миколаївщини як стратегічний аспект розвитку кадрового потенціалу. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2020. № 3. С. 332-345.
55. Стукан Т. М. Молодіжна політика: суть, основні принципи та стан реалізації в Україні. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. Вип. 4. С. 125-131.
56. Теличко О. А. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері охорони праці молоді. *Право і суспільство*. 2016. № 1(2). С. 59-64.
57. Хмелярчук М. І. Зайнятість і соціальний захист молоді : *монографія*, НАН України, Ін-т регіон. Досліджень , 2003, 126 с.
58. Циганин М. Удосконалення механізмів забезпечення співпраці громадського сектору та органів виконавчої влади у сфері молодіжної політики України та залучення молоді до прийняття управлінських рішень. *Збірник наукових праць*

Національної академії державного управління при Президентові України.
2021. Вип. 1. С. 121-127.

59. Чугаєвська Л. В. Молодіжна політика та проблеми соціалізації молоді
Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. 2016 Вип. 4. С. 97-103.
60. Щедрова Г.П. Інституціональна еволюція державної молодіжної політики в
Україні. *Політикус.* 2020. Вип. 5. С. 113-119. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2020_5_20. (дата звернення: 11.12.2022).